گـۆڤـاری زانـکـۆی ڕاپــەڕیــن
Journal of University of Raparin.
مجلة جامعة رابرين
E-ISSN: 2522 – 7130 P-ISSN: 2410 – 1036
This work is licensed under CC-BY-NC-ND 4.0
DOI:10.26750/Vol(11).No(2).Paper3
ڕێـکەوتـی وەرگـرتـن: ٢٠٢٣/٠١/٠٣
ڕێکەوتی پەسەندکردن: ٢٠٢٣/٠٣/٠١
ڕێـکەوتی بڵاوکردنەوە: ٢٠٢٤/٠٤/٢٩

ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی (بینین و پراکتیزەکردن) و پێشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکانەوە.

ایوب خسرو نادر[1] - ئاریان فاضل کریم[2]

aryyanfazil@gmail.com - ayubkhasro@gmail.com

[1]بەشی پەروەردەی تایبەت، کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی، زانکۆی چەرمۆ، چەمچەماڵ، هەرێمی کوردستان، عێراق.

[2]بەشی زانستە کۆمەلآیەتییەکان، کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی، زانکۆی سلێمانی، سلێمانی، هەرێمی کوردستان، عێراق.

پوختە

ئامانج لەم توێژینەوەیە زانینی ئاستەنگە پیشەییەکانە لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکانەوە، هەروەها زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی ڕەگەزی (نێر و مێ) و بڕوانامە و سالآنی خزمەت و پەیوەندی نێوانیان، بۆ هێنانەدی ئامانجەکان توێژەر میتۆدی وەسفی بەکارهێناوە بە هۆی گونجاوی لەگەڵ سروشتی توێژینەوەکە، ئامرازی توێژینەوەکەش ئامادەکردنی پێوەرێک بو بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، کە بریتی بو لە (٤٦) بڕگە کە بەسەر (٩) تەوەردا دابەشکرابو، لە پاش دڵنیابون لە جێگیری پێوەرەکە بەسەر نمونەی توێژینەوەکەدا جێبەجێکرا، کە نمونەی توێژینەوەکە پێکهاتبو لە (٧٠) مامۆستایی سەرپەرشتیار لە هەر دو کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی زانکۆی چەرمۆ زانکۆی سلێمانی و (١١٠) بەڕێوبەری قوتابخانە لە هەر دو بەڕێوبەرێتی پەروەردەکانی چەمچەماڵ و ڕۆژئاوای سلێمانی، بە مەبەستی چارەسەرکردنی ئامار و داتا و زانیارییە کۆکراوەکانی کۆمەڵگەی توێژینەوەکە، توێژەر پرۆگرامی(spss) بەکارهێناوە بۆ داتاکان.

١- دەرکەوت ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن لە ئاستێکی بەرزدایە.

٢- بونی جیاوازی ئاماری لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز (نێر و مێ).

٣- بونی جیاوازی ئاماری لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە (دبلۆم، بەکالۆریۆس، ماستەر، دکتۆرا).

٤- بونی جیاوازی ئاماری لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت.

کلیلە وشە: ئاستەنگە پیشەییەکان، پەروەردەی کرداری، خوێندکار-مامۆستا، مامۆستای سەرپەرشتیار، بەڕێوبەری قوتابخانە.

بەشی یەکەم: ناساندنی توێژینەوە:

پێشەکی :

پەروەردە بناغەی پیشکەوتنی کۆمەڵایەتی و ئابوری و ڕامیاریی هەر کۆمەڵگەیەکە، ئەو بنچینە سەرەکییەیە کە وڵاتان بۆ بنیادنانی شارستانیەت و پاراستنی قەوارەیان پشتی پێدەبەستن، پەروەردە بۆ خۆی پرۆسەیەکی ڕەنگڕێژکراوی مەبەستدارە کە کار بۆ گۆڕانکارییە ویستراوەکان لە ڕەفتاری تاکدا دەکات (الحيلة، ٢٠٠٧: ٦٩)، هەر بۆیە پەروەردە ئامانجی بونیادنان و دروستکردنی کەسایەتییەکی هاوسەنگ و تەواو سەردەمیانەیە، خزمەتکردنی مرۆڤ و کۆمەڵ دەخاتە سەرو هەمو شتێکەوە (مجموعة اساتذة، ٢٠٠٣: ٦)، بەم تێگەیشتنە پەروەردە لەوە بەدەر نییە کە بریتیبێت لە چالاکییەکی کۆمەڵایەتی گشتگیر، کۆشش بۆ ئامادەکردنی مرۆڤی نوێ دەکات کە لەگەڵ جیهانێکی خێرا گۆڕاودا دەژی (عبدلله، ٢٠٠٨: ٧).

پرسی پەرەپێدانی ئامادەکاری و ڕاهێنانی مامۆستایان یەکێکە لە گرنگترین بابەتەکان کە جێگەی سەرنجی هەر پرۆسەیەکی پەرەپێدان و چاکسازی بوە و ئێستاش هەیە، بۆ ئەو مەبەستەش دامەزراوەکانی ئامادەکردنی مامۆستایان لە زانکۆ و کۆلێژە پەروەردەییەکان، گرنگیان بە ئامادەکردنی مامۆستایان داوە

(أبوحلتم، ٢٠١٦: ٤٣)، کۆلێژەکانی پەروەردە سەرچاوەی سەرەکین بۆ ئامادەکردنی مامۆستایان بەشێوەیەکی زانستی لە پسپۆرییە ئەکادیمییە جیاوازەکاندا، لە ڕێگەی کۆمەڵێک ڕێڕەوی پەروەردەیی و کەرەستەی ئامادەکاری ڕۆشنبیرییەوە، ئەمەش پێویستی بەوەیە کە بەرنامەکانی ئامادەکردنی مامۆستایان پێش خزمەت، پرۆگرامێکی تەواو بێت کە شارەزایی پێویست بۆ ئەمە دابین بکات (قطان و الاخرون، ٢٠١٩: ٥٣٤).

پەروەردەی کرداری بە بنەمایەکی گرنگ دادەنرێت لە ئامادەکردن و سەرکەوتنی مامۆستایان لە داهاتودا، کە دەبێتە هۆی دەوڵەمەندکردنی ئەو توانا و شارەزایی و لێهاتوییە پەروەردەییانەی کە پێویستن بۆ ئەنجامدانی پیشەکەیان بە باشترین شێوە، جگەلەوەش وا لە مامۆستایانی داهاتو دەکات کە شێوازەکانی پەیوەندیکردن لەگەڵ هەمو لایەنەکانی پرۆسەی پەروەردە بزانن، (حزبون،٢٠٠٨: ٢)،

گرنگی پەروەردەی کرداری لەوەدایە تیشک دەخرێتە سەرئەوەی کە ڕێگە بە خوێندکار- مامۆستا دەدات سەرکردایەتی پرۆسەی پەروەردە بکات و دەرفەتی پێدەبەخشێت چەندین ئەزمون و لێهاتویی پەیوەست بە لایەنە جیاوازەکانی پرۆسەی پەروەردە بەدەستبهێنێت، هەروەها بەشدارە لە تێگەیشتنی لە پێداویستییەکانی تاک و گروپەکان، هەروەها پەروەردەی کرداری پێوەرێکی سەرەکییە کە بە هۆیەوە دەتوانرێت بزانرێت کە خوێندکار-مامۆستا (الطالب المعلم) لە ماوەی ئامادەکاری تیۆرییەکەیدا چەندە زانست و لێهاتوی کارامەیی بەدەست هێناوە (الموسوی، ٢٠٠٥، ١٤١).

١-١ کێشەی توێژینەوە:

پەروەردەی کرداری لایەنێکی گرنگە بۆ ئامادەکردن و شیاندنی مامۆستا بۆ فێرکردن لە قۆناغە جیاوازەکانی خوێندندا، بۆ ئەوەی بتوانێت و ئاگاداری ڕەهەند و کاریگەری بەرپرسیارێتیەکەی بێت. ئەو پێوەرەیە کە ڕادەی سەرکەوتنی کۆلێژەکان تاقیدەکاتەوە لە ئامادەکردنی خوێندکار بۆ بون بە مامۆستا (العنزي،٢٠١٥: ٥)، پەروەردەی کرداری یەکەم تاقیکردنەوەی فێرکاریی ڕاستەقینەیە، کە خوێندکار-مامۆستا(الطالب المعلم) توشی شڵەژان و ترس ئەبێت لە ماوەی جێبەجێکردنی کرداری، پاشان هەندێکیان دەکەونە قۆناغی بەرەنگاربونەوەی تواناکانیان کە ئەمەش دەبێتە هۆی نائارامی و هەستکردن بە شەرم، ئەمە یەکەم سەرکێشیە بۆ خوێندکار کە چوار ساڵی لە کۆلێژ بەسەر بردوە لە دەستکەوتی تیوری و ڕوبەڕوبونەوەی لەگەڵ ئاستەنگییەکانی ئەو پیشەیەی کە تێیدان و داهاتوی ژیانیان دیاری دەکات، هەروەها ئامانجی یەکەمی ئەوان سەرکەوتنە لەو پیشەیە (أمین،٢٠١٠: ٦٠٥).

دەتوانین کێشەی توێژینەوەکە لەم پرسیارانە بخەینەڕو:

١- ئەو ئاستەنگە پیشەییانە چین کە ڕوبەڕوی خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت دەبنەوە لە بابەتی (بینین و پراکتیزەکردن) لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیارو بەرێوبەری قوتابخانەکانەوە؟

٢- گرنگترین ڕێگەچارەی گونجاو بۆ چارەسەرکردنی ئاستەنگە پیشەییەکان چین؟

١-٢ گرنگی توێژینەوەکە:

پەروەردەی کرداری ئەزمونێکی مەبەستدارە کە خوێندکاران لە پەیمانگا و کۆلێژە پەروەردەییەکان پێیدا گوزەردەکەن، ئامانج لەم کارەش کردنەوەی دەرفەتە لە بەردەمیاندا بۆ زانینی دۆخی کرداری فێرکاری هەروەها تاقیکردنەوەی توانا فێرکارییەکانیان، بەدەر لەوەش پەروەردەی کرداری بەشێکی گرنگە کە بەرنامەی پەروەردە پێکدێنێ لە پەیمانگا و کۆلێژە پەروەردەییەکان، بۆیە پێویستە خوێندکاران بەرچاویان ڕون بێت بەوەی پەروەردەی کرداری، تەنیا بریتی نییە لە کۆمەڵێ کارامەی پەرشوبڵاو بەڵکو چالاکییەکی مەبەستدارەو و پەیوەندییەکی تۆکمەی بە چوارچیوەی تیۆرییەوە هەیە کە لە پەیمانگا و کۆلێژە پەروەردەییەکان پێشکەشی خوێندکاران کراوە(عبداللە،٢٠١٦: ٣٩٣).

دەتوانین گرنگی توێژینەوەکە بەم شێوەیە کورت بکەینەوە:

١- ئەم توێژینەوەیە هەوڵێکە بۆ دۆزینەوەی کێشە و ئاستەنگەکانی بەردەم خوێندکار-مامۆستا (الطالب المعلم) و تیشک خستنە سەر هۆکارەکانیان.

٢- گرنگە بۆ باشترکردنی دۆخی خویندکار-مامۆستا (الطالب المعلم) لە ماوەی پەروەردەی کرداری لە ناوەندەکانی خوێندن.

٣- سود وەرگرتن لە توێژینەوەکە بۆ کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت و کۆلێژە پەروەردەییەکانی تر بۆ دیاریکردنی ئەو لایەنەی کە دەبێت گرنگی پێبدرێت لە ڕوی ئامادەکردنی خوێندکاران بۆ پیشەی مامۆستای.

٤- گرنگە بۆ چارەسەر کردنی ئاستەنگ و لەمپەرەکانی بەردەم پەروەردەی کرداری بە جۆرێک چارەسەری کۆتایی کێشەکان بکات.

٥- گرنگە بۆ توێژەرەکان، کە لە ڕێی هەنگاوەکانی ئەم توێژینەوەیەوە، توێژینەوەکانیان ئەنجام بدەن.

1-3 ئامانجی توێژینەوەکە:

١- زانینی جیاوازی ئاماری لە نێوان تیڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکانەوە بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پیشنیارەکانی چارەسەرکردنیان.

٢- زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خویندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان، بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز.

٣- زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خویندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە تێروانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان، بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە.

٤- زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پیشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەر قوتابخانەکانەوە بەپێی سالانی خزمەت.

1-4 سنوری توێژینەوەکە:

سنوری بابەتی: ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی (بینین و پراکتیزەکردن) و پێشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکانەوە.

سنوری مرۆیی: مامۆستایانی سەرپەرشتیاری هەر دو کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەتی زانکۆی سلێمانی و زانکۆی چەرمۆ، لەگەڵ بەڕێوبەری قوتابخانە بنەڕەتیەکانی بەڕێوبەرێتی پەروەردەکانی ڕۆژهەلات و ڕۆژئاوای سلێمانی و چەمچەماڵ.

سنوری کاتی: سالی (٢٠٢١-٢٠٢٢) زاینی.

سنوری شوێن: پارێزگای سلێمانی لە هەرێمی کوردستان - عێراق.

١-٥ پێناسەی چەمکەکان:

١-٥-١ ئاستەنگە پیشەییەکان: اللقاني و الجمل(١٩٩٩) پێناسەی دەکەن

- ئەو بەربەستانەیە که ڕێگرن لە گەیشتن بە ئامانجە خوازراوەکانی پرۆسەی فێربون، ڕەنگە پەیوەست بێت بە خودی قوتابییەکەوە، چ کۆمەلایەتی یان ئابوری یان دەرونی، لەوانەیە پەیوەستە بێت بە پرۆسەی فێربون

و شێوازی فێرکردن یان کەسێتی مامۆستا یان کەش و هەوای زاڵ لە ناو قوتابخانە (اللقانی والجمل، ١٩٩٩: ١٥١). **پێناسەی کارەکی**

ئەو ئاستەنگ و بەربەستانە دەگرێتەوە کە ڕوبەڕوی تاک دەبێتەوە لە کاتی هەنگاونان بۆ گەیشتن بە شتێکی دیاریکراو، هەروەها ڕێگرن لە گەیشتنی تاک بە ئامانجە پەروەردەیی و فێرکارییەکان.

١-٥-٢ پەروەردەی کرداری: عامر(٢٠٠٨) دەڵێ

بریتییە لە پرۆسەی پەروەردەیی بە ئامانجی یارمەتیدانی خوێندکار-مامۆستا(الطالب المعلم) بۆ بەکارهێنانی زانیاری تیۆری بە شێوەی کرداری، کە دەبێتە هۆی بەدەستهێنانی لێهاتوی پێویست لە داڕشتن و جێبەجێکردنی وانەکاندا و بە کارهێنانی شێوازەکانی وانەوتنەوە و هۆکارە فێرکارییە جۆراوجۆرەکانی فێرکردن و کرداری هەڵسەنگاندن بە شێوەیەکی ڕێکوپێک و ئامانجدار(عامر، ٢٠٠٨: ٢٤).

پێناسەی کارەکی

خوێندکارانی قۆناغی چوارەمی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت و کۆلێژە پەروەردەییەکان بۆماوەی چەند هەفتەیەک ڕاهێنان دەکەن لە قوتابخانەکان بە مەبەستی وەرگرتنی کارامەیی و لێهاتوی پێویست و بەکارهێنانی هۆکارە فێرکارییەکان بۆ وانەوتنەوە و خۆئامادەکردن بۆ پیشەی مامۆستایی لە داهاتودا.

١-٥-٣ خوێندکار-مامۆستا حمدان(١٩٩٧) دەڵێ

خوێندکاری کۆلێژی پەروەردە یا پەیمانگایی ئامادەکردنی مامۆستایانە کە لە داهاتویەکی نزیکدا لە دوای تەواوکردنی پێداویستیەکانی پیشەی فێرکردن بە فەرمی دەبێت مامۆستا، بە پەرۆشەوە بەشداری لە گەشەپێدان و پێشکەوتنی نەوەکانی نەتەوەکەیدا دەکات(حمدان،١٩٩٧: ٢٨).

پێناسەی کارەکی

خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت یا کۆلێژە پەروەردەییەکانن کە بۆماوەیەک ڕاهێنان دەکەن لە سەر وانەوتنەوە و پرۆسەی فێرکردن لە یەکێک لە قوتابخانەکان، بەمەبەستی بەرزکردنەوەی توانا و لێهاتوی کارامەیە پەروەردە و فێرکردن و چۆنێتی بەکارهێنانی هۆکارە فێرکاریەکان متمانە بەخۆبون و خۆ ئامادەکردن بۆ پیشەی مامۆستایی.

١-٥-٤ مامۆستای سەرپەرشتیار سعد(٢٠٠٧) پێناسەی کردوە

یەکێکە لە ئەندامانی فاکەڵتی لە کۆلێژ کە هەڵدەستێت بە وتنەوەی خول و شێوازی وانەوتنەوەی بابەتە جیاوازەکان، یان سەرپەرشتیاری پەروەردەی لە بوارەکەدا، هەروەها بەرپرسە لە ڕەخساندنی دەرفەت بۆ گەشەی پیشەی خوێندکار-مامۆستا بە درێژایی ماوەی پەروەردەیی کرداری (سعد،٢٠٠٧: ٤٨).

پێناسەی کارەکی

یەکێکە لە ئەندامانی فاکەڵتی کۆلێژ، کە ئەرکی چاودێری و سەرپەرشتیکردنی خوێندکار-مامۆستا بەدرێژایی ماوەی پەروەردەی کرداری، هەروەها ئاڕاستەیان دەکات بۆ چۆنێتی وانەوتنەو لە پۆلدا، هەروەها لە کۆتایدا هەڵسەنگاندنیان بۆ دەکات و نمرەیان پێدەدات.

١-٥-٥ بەڕێوبەری قوتابخانە: القاسم(٢٠١٠) پێناسەی کردوە

ئەو کەسەیە کە سەرپەرشتی کارگێری قوتابخانە دەکات، هەروەها هەڵدەستێت بەکاری ئاڕاستەکردن و بەدواداچونی چالاکییەکانی قوتابخانە و سەرپەرشتی کردنی (القسم،٢٠١٠: ١٢).

پێناسەی کارەکی

ئەو کەسەیە کە بە فەرمی ڕاسپێردراوە بۆ بەڕێوەبردنی قوتابخانە بۆ ئەوەی هەوڵی ڕێکخراو بدات بۆ گەیشتن بە ئامانجە فێرکاریی و پەروەردەییەکان.

بەشی دوەم: چوارچێوەی تیۆری توێژینەوەکە:

٢-١ چەمکی پەروەردەی کرداری:

چەمکی پەوەردەی کرداری لە زۆرێک لە کۆلێژە پەروەردەییەکان لە جیهاندا بە یەکێک لە بەرنامە بڕیار لێدراوەکانی پەروەردەی مامۆستایان ناودەبرێت، کە دەرفەت دەدات بە خوێندکار-مامۆستا بۆ ئەوەی بە شێوەیەکی کرداری لە قوتابخانەیەکدا وانە بڵێتەوە، هەرچەندە خوێندکارانی کۆلێژ یا پەیمانگاکان جگە لە وانەوتنەوە بە چەندین ئەزمونی تردا تێدەپەڕێت، بەڵام ڕێگەدان بە وەستان لە بەردەم قوتابیان و سەرکردایەتی پرۆسەی فێرکردن، خەمی ئەو کەسانەیە کە بەرپرسن لە پرۆسەی پەروەردەی کرداری، پێدەچێت ئەم دەستەواژەیە تا دوای دەرکەوتنی پەیمانگا و کۆلێژە پەروەردەییەکان لە ڕۆژئاوا بەو ماناییەی ئیستا بەکارنەهاتبێت (عبدالله، ٢٠٠٤: ٨٠).

٢-٢ ئامانجی پەروەردەی کرداری:

پەرورەدەی کرداری ئامانجی ڕێگەدانە بە خوێندکار-مامۆستا بۆ ئەوەی ڕوبەڕوی تەواوی بارودۆخی پەروەردەیی و سروشتی خۆی ببێتەوە، بۆ پەرەپێدانی توانایی بەرپرسیارێتیەکانی و ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانی بە شێوەیەکی گونجاو، چونکە پەروەردەیی کرداری ڕەوتە ڕەوشتییە خوازراوەکانی خوێندکار-مامۆستا بەرەو پیشەی فێرکردن دەبات(حمد،٢٠٠٧: ١٥).

گرنگترین ئامانجەکانی پەروەردەی کرداری.

١- پیادەکردنی تەواوی ئەزمونە پەروەردەیی و ئەکادیمییەکان کە خوێندکار-مامۆستا لە ڕێگەی خوێندنی قوتابخانە و کۆمەڵگەوە لە بواری کرداریدا بە دەستیهێناوە(البغدادی و البغدادی، ٢٠٠٥: ١٤٠).

٢- دەستکەوتن و پەرەپێدانی لێهاتویی پیشەیی کە یارمەتی دەدات کاری پیشەی خۆی بە سەرکەوتوی ئەنجام بدات (دنیا، ١٩٨٢: ١٤).

٣- بەدەستهێنانی لێهاتویی پەروەردەیی و فێرکاری پێویست لە کارەکەیدا وەک مامۆستا و پەروەردەکار(مرعی و مصطفی، ٢٠١٤: ٩).

٤- ڕاهێنانکردنی خوێندکار-مامۆستا لە سەر شێوازی فێرکردن بە شێوەیەکی کرداری.

٥- ڕاهێنانکردنی خوێندکار-مامۆستا لەسەر ڕێکخستنی کات و ڕێزگرتنی (سعد،٢٠٠٧: ٢٨).

٦- زانینی بەها ڕەوشتیەکان کە پەیوەستە بە پیشەی پەروەردە و پراکتیزەی دەکات (دمعة، ١٩٨٧: ١١١).

٣-٢ گرنگی پەروەردەی کرداری:

گرنگی پەروەردەی کرداری لە ڕێگەی ئەو ئامانجانەیە کە بە دوای بە دیهێنانیدا دەگەڕێت، دەکرێت بوترێت گرنگی پەروەردەی کرداری کرداری لەوەوە سەرچاوە دەگرێت کە بۆشایی نێوان تیۆری و کرداری لادەبات، (جرادات واخرون، ٢٠٠٨: ١٦).

گرنگی خاڵەکانی پەروەردەی کرداری:

١- ئاشنا بونی خوێندکار-مامۆستا بە بوارەکانی پرۆسەی خوێندن لە قوتابخانە و ناو پۆلدا.

٢- دەرفەتی مەشق و ڕاهێنانی بۆ دابین دەكات كە ئاراستەكراوە بۆ پەرەپێدان بە لێهاتوی و فێركردن و یارمەتیدانی بۆ دروستبونی هەڵوێست و مەیلێكی ئەرێنی بۆ ئەو پیشەیەی كە خۆی بۆ ئامادەدەكات (ابوجابر و بعارة، ١٩٩٩: ٣٠).

٣- دەرفەت بە خوێندكار-مامۆستا دەدات بۆ بە دەستهێنانی كۆمەڵێك زانیاری و لێهاتوی ڕەوتە درێژخایەنەكان بۆ ئەوەی لە داهاتو سودیان لێوەربگرین لە پیشەی فێركردندا، و ڕێنیشاندەربێت بۆ ڕوبەڕوبونەوەی ئاستەنگە جۆراوجۆرەكان (زكرياء و لخضر،٢٠٢٠: ٣٣).

٤- لە ماوەی پەروەردەی كرداریدا خوێندكار-مامۆستا ڕادەی ئارەزوی ڕاستەقینە و مەیلی دڵسۆزانەی بۆ پیشەی فیركردن و پێكهێنانی ئاڕاستە ئەرێنیەكان ئاشكرا دەبیت(دليل التربية العملية، ٥).

٥- پەروەردەی كرداری یارمەتی خوێندكار-مامۆستا دەدات بۆ ئەوەی شێوازی تایبەتی خۆی لە وانەوتنەوەدا هەبێت، و یارمەتی دەدات لە ڕێكخستنی كات و ڕێزی بگرێت(سعد،٢٠٠٧: ل٢٦-٢٧).

٢-٤ بنەماكانی پەروەردەی كرداری:

پەروەردەی كردرای بۆ ئەوەی هەڵبسێت بە ڕۆڵی كارایی خۆی لە سەركەوتن و ئامادەكردنی خوێندكار-مامۆستا دەبێت بنەما بنەڕەتییەكانی پەیرەوبكرێت" كە گرنگترینیان ئەوەیە كە پەروەردەی كرداری بەشێكی دانەبڕاوی پرۆگرامی ئامادەكردنی مامۆستایان بێت، چونكە دەبێت بوار بە خوێندكار-مامۆستا بدرێت بۆ ئاشنابون بە قوتابیان لە بابەتی پەروەردەی كرداری و بابەتەكانی تریش، و پێكهاتەكانی ئامادەكردنی مامۆستایان هەموی تەواوكەر و بەرزكردنەوەی ئەو ڕۆڵەیە كە پەروەردەی كرداری گێڕاوێتی، سەرەڕای ئەوەش دەبێت سەرپەرشتیاری سەرەكی پەروەردەی كرداری ئەو مامۆستایانە بن كە لە پەیمانگا یان كۆلێژەكان وانەدەڵێنەوە (عبدالله، ١٩٧٩: ٩٨).

گرنگترین بنەماكانی پەروەردەی كرداری:

١-پەروەردەی كرداری بە شێكی دانەبڕاوە لە بەرنامەی ئامادەكردنی مامۆستایان كە كاریگەری لەسەری بە شێوەی ئەرێنی و نەرێنی هەیە.

٢- پەروەردەی كرداری سیستەمێكە كە تێكڕای پرۆسەكە و دەرهاویشتە و شێوازەكانی هەڵسەنگاندن و هەر كەموكوڕییەك لە پێكهاتەكانی ئەم سیستەمەدا كاردەكاتە سەر ئەنجامەكانی پەروەردەی كرداری، چونكە پێكهاتەكانی ئەم سیستەمە تەواو تێكەڵن لە نێوان خۆیاندا بۆ بەدەستهێنانی ئەنجامەكان.

٣- پەروەردەی کرداری پێویستی بە کۆمەڵێک سەرچاوەی مرۆیی و کەرەستە و ئامرازی مادی هەیە، و ئەگەرنا بە شێوەیەکی نەرێنی کاریگەری دەکاتە سەر ئەنجامەکان.

٤- سەرکەوتنی پەروەردەی کرداری لە بەدیهێنانی ئامانجەکانی پەیوەستە بە وردی پلان و ڕێکخستنی بەرنامەیەکی کاریگەر بۆ جێبەجێکردنی قۆناغەکانی پەروەردەی کرداری.

٥- پرۆگرامی پەروەردەی کرداری پێویستی بەوەیە کە بەرپرسیارێتی هەمو لایەنە بەشداربوەکان سنوردار بکات و ڕۆڵەکانیان بناسرێن. (عطیه و الهاشمی، ٢٠٠٧: ٢٠٧-٢٠٩).

٢-٥ قۆناغەکانی پەروەردەی کرداری:

١- قۆناغی بینین: لەم قۆناغەدا خوێندکار-مامۆستا ڕێگەی پێدەدرێت سەیری ڕوداو چالاکیەکانی ناو قوتابخانە بکات.

٢- قۆناغی بەشداریکردن: بەشداریکردن بە شێوەی سەربەخۆ یان بە یارمەتی مامۆستای هاوکار.

٣- قۆناغی پراکتیک: لێردا خوێندکار-مامۆستا بە شێوەیەکی کاریگەر دۆخی پەروەردەی پراکتیزە دەکات بەبێ چاودێری یان دەستوەردانی مامۆستای هاوکار(العتیبی، ٢٠١٩: ٣٨٨).

٢-٦ بەرپرسیارێتی لایەنە بەشداربوەکانی پەروەردەی کرداری:

پەروەردەی کرداری چەندین لایەن تێیدا بەشدارن لە ژێر میکانزمێک بەڕێوەدەچێت، کە هەر لایەنێکی پەروەردەی کرداری بەرپرسیارێتی و ئەرکی هەیە پێویستە جێبەجێی بکات، هەروەها مافی هەیە پێویستە بە دەستی بهێنێت. بەرپرسیارێتیەکان لە پەروەردەی کرداریدا پێکەوە یەکدەخرێن لەسەر ڕێگای بەدیهێنانی ئامانجە ئاماژە پێکراوەکانی پەروەردەی کرداری(عطیه و الهاشمی،٢٠٠٨: ٢٣٩).

یەکەم: یەکەی پەروەردەی کرداری:

سەرکەوتنی بەرنامەی پەروەردەی کرداری لە بەدیهێنانی ئامانجەکانیدا پەیوەستە بە کۆمەڵێک فاکتەرەوە کە لیژنەی سەرپەرشتیکردنی پەروەردەی کرداری، یەکێکە لە گرنگترین ئاستەکان، چونکە دەستەی سەرپەرشتیاری بەرنامەکە بریتیە لە پلاندان و ڕێکخستن و ئامادەکردن و جێبەجێکردنی بەرنامەی پەروەردەی کرداری(سعد، ٢٠٠٧: ٤٦).

ئەرک و بەرپرسیاریتیەکانی یەکەی پەروەردەی کرداری:

١- هەماهەنگی لەگەڵ لایەنە پەیوەندیدارەکان لە وەزارەتی پەروەردە و فێرکردن بۆ دیاریکردنی ئەو قوتابخانانەی دەستنیشانکراون بۆ پرۆسەی پەروەردەی کرداری بە شێوەی فەرمی.

٢- دابەشکردنی خوێندکار-مامۆستا بە سەر سەرپەرشتیاراندا (دليل التربية العملية والتدريب،٢٠٠٣: ١٦).

٣- دیاریکردنی کاتی دەست پێکردن و کۆتایی پەروەردەی کرداری بە هەماهەنگی بەشی ئەکادیمی کۆلێژ (سليم، ٢٠١٩: ٥).

٤- دیاریکردن و سەرپەرشتی کردنی لیژنەی هەڵسەنگاندن و پاراستنی تۆماری هەڵسەنگاندنی کۆتایی.

٥- ئامادەکردنی پلان بۆ بەرنامەی پەروەردەی کرداری (سعد، ٢٠٠٧: ٤٧).

دوەم: سەرپەرشتیاری پەروەردەی کرداری:

یەکێکە لە ئەندامانی ستافی وانەوتنەوە کە پسپۆری تایبەتی یان گشتی هەیە لەبواری پەروەردەیی یان ڕێگاکانی وانەوتنەوە (عطيه والهاشمي،٢٠٠٨: ٢٤٣-٢٤٥).

ئەرک و بەرپرسیاریتیەکانی سەرپەرشتیاری پەروەردەی کرداری:

١- ئاگادارکرنەوەی خوێندکار-مامۆستا لە ئامانجەکانی پەروەردەی کرداری و ئەو کێشانەی کە لەو ماوەیەدا ڕوبەڕوی دەبێتەوە.

٢- بەشداریکردنی مامۆستای هاوکار و خوێندکار-مامۆستا لە ڕێکخستن و دابەشکرنی خشتەی وانەکان.

٣- بەدواداچونی کاری خوێندکار-مامۆستا لە قوتابخانەکان بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ و ڕێکوپێک لە ڕێگەی پەیوەندی بەردەوام بە قوتابخانەوە بە تایبەت لە کاتی ڕاهێنان و پراکتیزەکردن.

٤- پێشکەشکردنی ڕاپۆرتی تایبەت لەسەر پرۆگرامی پەروەردەی کرداری لەلایەن سەرپەرشتیارەوە.

٥- ئاگادارکردنەوەی سەرپەرشتیاری گشتی لە هەر گرفت و تێبینییەکی پەیوەست بە ڕاهێنان و پراکتیزەکردن و پرۆگرامەکەوە (رابح،٢٠١٨: ٩٦).

سێیەم: بەڕێوەبەری قوتابخانە:

یەکێکە لەلایەنە گرنگ و چالاکەکانی بەرنامەی پەروەردەیی کرداری، کە ڕۆڵی هەیە لە وەرگرتن و پێشوازی کردن لە خوێندکار- مامۆستا و هاندانی بۆ ڕاپەڕاندنی ئەرکەکانی (العتيبي، ٢٠١٩: ١٠).

ئەرک و بەرپرسیارێتیەکانی بەڕێوەبەری قوتابخانە:

١- نیشاندانی ڕەزامەندی لە دانانی خوێندکار-مامۆستا لە قوتابخانەکەیدا.

٢- لە کۆبونەوەی یەکەمدا بە خێرهاتنی خوێندکار-مامۆستا دەکات و گفتوگۆ لەسەر فەلسەفە و کۆمەڵگەی قوتابخانە و ئەرکە گرنگەکانی دەکات (صلاح،٢٠٠٤: ٥٠).

٣- دیاریکردنی ئەو پۆلانەی کە سەرەتا خوێندکار-مامۆستا یەکەم جار پرۆسەیی بینیی تێیدا ئەنجام دەدات و پاشان وانەوتنەوە (علی، ٢٠٢٠: ٢٨)

٤- ناساندنی سیستەمی قوتابخانە و میکانیزمی کارکردن تێیدا بە خوێندکار-مامۆستا (سعد، ٢٠٠٧: ٥٠).

٥- بەشداریکردن لە هەڵسەنگاندنی خوێندکار-مامۆستا (سلیم، ٢٠١٩: ٦)

چوارەم: مامۆستای هاوکار:

مامۆستای بنەڕەتییە و ئامادەبونی بەردەوامی هەیە لە یەکێک لە قوتابخانەکان، لەلایەن کارگێری قوتابخانەوە ڕاسپێردراوە کە هاوکاریی خوێندکار-مامۆستا بکات لە جێبەجێکردنی ئەرکەکانی فێرکردن لە قوتابخانە و لە سەرپەرشتی و ڕێنوێنی و هەڵسەنگاندندا (الضیفی، ٢٠٢١: ١٤)

ئەرک و بەرپرسیارێتیەکانی مامۆستای هاوکار:

١- ناساندنی خوێندکار-مامۆستا بە ژینگەی قوتابخانە.

٢- ناساندنی خوێندکار-مامۆستا بە ستافی وانەوتنەوە و کارگێڕی قوتابخانە.

٣- ناساندنی خوێندکار-مامۆستا بە قوتابیانی قوتابخانە و ئەو پۆلانەی مامەڵەیان لەگەڵدا دەکات و هانیان دەدات کە هاوکاری بکەن (سعد،٢٠٠٧: ٥١).

٤- یارمەتیدانی خوێندکار-مامۆستا لە دانانی پلانی ڕۆژانە و چۆنێتی جێبەجێکردن و هەڵسەنگاندنی (العتیبی،٢-١٨: ٣٩٢).

٥- یارمەتیدانی خوێندکار-مامۆستا دەدات بۆ زانینی ناوەڕۆکی پرۆگرامی خوێندن و ناوەڕۆکی ئەو بابەتانەی کە دەیخوێنێت (راشد، ٢٠٠٢: ١٢٩-١٣٠)٠

پێنجەم: خوێندکار-مامۆستا (الطالب المعلم):

خوێندکار-مامۆستا بە ئامانجگیراو و مەبەستدارە لە پەروەردەیی کرداریدا، تەوەری سەرەکییە بەرنامەکەیە، کە هەمو هەڵەکان لە پرۆگرامی پەروەردەی کرداری بەرەو پەرەپێدان و گەشەکردنی تواناکانی وانەوتنەوە و بەدەستهێنانی کارایی پێویست بۆ پیشەی فێرکردن ئاڕاستەی دەکەن(عطية و الهاشمی،٢٠٠٨: ٢٥٢)

ئەرک و بەرپرسیارێتیەکانی خوێندکار-مامۆستا:

١- گرنگیدان بە سیما و کەسێتی و پاک و خاوێنی جلوبەرگ و پابەندبون بە ڕەوشت و ئاکارەکانی پیشەی فێرکردن(دليل التربية العملية، ١٣)

٢- ببێتە نمونە و پێشەنگ بۆ قوتابیەکانی لە هەڵسوکەوت و ڕەفتارەکانیدا و مامەڵەکردن لە گەڵ قوتابیەکان لە سەر بنەمایی ڕێز و خۆشەویستی بێت(حمدة ٢٠٠٧: ٢١).

٣- ئامادەبونی لە قوتابخانە پێش دەستپێکردنی دەوام بە (١٥)خولەک.

٤- وەرگرتنی پیشنیار و بۆچونەکانی سەرپەرشتیاری پەروەردەی کرداری.

٥- چونە ژورەوە بۆ پول و دەرنەچونی تاکو کاتی دیاریکراو (عطيه و الهاشمی،٢٠٠٨: ٢٥٧).

٦- هەماهەنگی لەگەڵ مامۆستایی هاوکار بۆ دارشتن و دانانی پلانێکی ورد و تاوتوێکردنی پلانەکە.

٧- ڕێککاری نەکردن بۆ سیستەمی پۆلەکە یان گۆڕینی شوێنی دانیشتنی قوتابییەکان بە بێ ڕاوێژ و ڕەزامەندی مامۆستایی هاوکار (علی،٢٠٢٠: ٢٢-٢٣).

٢-٢ توێژینەوەکانی پێشو:

٢-٢-١ لیستی توێژینەوەکانی پێشو

خشتەی (٢-١) توێژینەوەی یەکەم

ناونیشانی توێژینەوە	مشكلات التربية العملية واليات حلها من وجهه نظر طلبه كليات التربية بالجامعات الفلسطينية و إداراتها و المعلمين المتعاونين فى المدارس الفلسطينية
ناوی توێژەر و ساڵی توێژینەوەکە	حزبون ساڵی ٢٠٠٨
ئامانجی توێژینەوە	- زانینی ئەو کێشانەی که ڕوبەڕوی پەروەردەیی کرداری دەبێتەوە لە زانکۆکانی فەڵەستین لە تێروانینی کارگێری کۆلێژ و خوێندکار-مامۆستا و مامۆستایی هاوکار. - ئاشنا بون بە چارەسەری پێشنیارکراو بۆ بەرەو پێشبردن و باشترکردنی پەروەردەیی کرداری.
نمونەی کۆمەڵگەی توێژینەوەکە	٣٨٠ کەس بە شێوە هەڕەمەکی وەرگیراوە کە (١٣) کارگێری کۆلێژی پەروەردە و (٢١٣)خوێندکار-مامۆستا و (١٥٤) مامۆستایی هاوکار
میتۆدی توێژینەوە	میتۆدی وەسفی
ئامرازی توێژینەوە	ڕاپرسی
دەرئەنجامەکانی توێژینەوە	-ئەنجامی توێژینەوەکە دەریخست کە کێشەکانی پەروەردەیی کرداری بە گشتی بە پلەی مامناوەندە، بەڕێژەی ناوەندی ژمێرەی(٣،٨٩) و لادانی پێوەری (٠،٨٤) کە ئەمەش تاڕادەیەک ڕازی بونی ڕێژەییە، - هەروەها توێژینەوەکە ئاشکرای کرد کە خوێندکار-مامۆستا کچەکان زیاتر کێشەیان هەیە لە چاو کوڕەکان. - هیچ جیاوازی گرنگ لە ڕوی ئامارەوە نییە لە ئاستی بەڵگەدرێتی نێوان تێکڕایی نمونەی وەڵامەکان بۆ کێشەی پەروەردەیی کرداری بەپێی ڕەگەز.

خشتەی(٢-٢) توێژینەوەی دوەم

ناونیشانی توێژینەوە	المشكلات التى تواجه طلبة التربية العملية فى جامعة شقراء من وجهة نظر الطلبة المعلمين أنفسهم
ناوی توێژەر و ساڵی توێژینەوەکە	العنزی ساڵی ٢٠١٥
ئامانجی توێژینەوە	-دەست نیشانکردنی ئەو کێشانەی کە ڕوبەڕوی خوێندکار-مامۆستا دەبێتەوە لە زانکۆی الشقراء لە تێڕوانینی خۆیانەوە. -زانینی جیاوازی ئەو کێشانە بەپێی پسپۆری ڕەگەز و ڕێژەیی ئەکادیمی
نمونەی کۆمەڵگەی توێژینەوەکە	١٣٦ خوێندکار
میتۆدی توێژینەوە	میتۆدی وەسفی
ئامرازی توێژینەوە	فۆڕمی ڕاپرسی
دەرئەنجامەکانی توێژینەوە	-هیچ جیاوازیەکی گرنگ لە ڕوی ئامارەوە نییە بۆ گۆڕاوەکانی پسپۆڕی و ڕەگەز. -جیاوازی گرنگ لە ڕوی ئاماریەوە هەیە بۆ گۆڕاوی تێکرایی کەڵەکەبو

2-2-2 لێکچون و جیاوازی لە نێوان توێژینەوەی ئێستا و توێژینەوەکانی پێشو:

١- سەبارەت بە شوێنی و ساڵی ئەنجامدانی توێژینەوە: هەریەکە لە توێژینەوەی (حزبون، ٢٠٠٨) و لە وڵاتی فەڵەستین ئەنجامدراوە، توێژینەوەکەی (العنزی،٢٠١٥) لە وڵاتی ئەردەن، بەڵام توێژینەوەی ئێستا لە هەرێمی کوردستان-عێراق ئەنجام دەدرێت.

٢- لە ڕوی مێتۆدی توێژینەوە: سەرجەم توێژینەوەکان میتۆدی وەسفی (المنهج الوصفى) یان پەیڕەوکردوە هەر وەک ئەم توێژینەوەی ئێستا کە هەمان میتۆدی پەیڕەو کردوە.

٣- لە ڕوی ئامرازی کۆکردنەوەی زانیاری: هەمو توێژینەوەکان ئامرازی ڕاپرسیان بەکار هێناوە تەنانەت ئەم توێژینەوەی ئێستاش.

٤- لەڕوی قەبارەی نمونەی توێژینەوەکە: توێژینەوەکان جیاوازبون لە ڕوی ژمارەی نمونەی توێژینەوەکە، توێژینەوەی حزبون (٣٨٠) لە سەرۆک بەشی کۆلێژەکان و خوێندکار-مامۆستا و مامۆستایی هاوکار، العنزی

(١٣٦) خوێندکار، هەروەها توێژینەوی بەردەست (٤٩٠) مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوەبەری قوتابخانەیە.

٥- لەڕوی ئامانجی توێژینەوە: سەرجەم توێژینەوەکانی پێشو و توێژینەوەکەی ئێستاش هەمان ئامانجیان هەیە ئەویش زانین و دەستنیشانکردنی ئەو کێشە و ئاستەنگانەیە کە ڕوبەڕوی خوێندکار-مامۆستا دەبێتەوە لە ماوەی پەروەردەیی کرداری.

٢-٢-٣ سود بینین لە توێژینەوەکانی پێشو:

توێژەر لە چەندین ڕوەوە سودی لە توێژینەوەکانی پێشوتر وەرگرتوە وەک:

١- هەستکردن بە هەبونی کێشەی توێژینەوەکە و ڕادەیی گرنگیەکەی بە مەبەستی بون بە توێژینەوەیەکی تەواو زانستی.

٢- توێژینەوەکانی پێشو چوارچێوەیەکی گشتی بۆ توێژینەوەکە پێکدەهێنن، چونکە بابەتەکانی توێژینەوەکانی پێشو سودی زۆریان لێوەرگیراوە بە تایبەت لە چوارچیوەی تیۆریدا.

٣- سود وەرگرتن لە ڕوی ئامادەکردن و بەکارهێنانی ئامرازە ئامارییەکان بۆ دەرخستن و چۆنێتی ڕاستی و جێگیری توێژینەوەکە.

بەشی سێیەم: ڕێککاریەکانی توێژینەوەکە:

٣-١ میتۆدی توێژینەوەکە:

توێژینەوەکە پشتی بەستوە بە میتۆدی وەسفی، چونکە گونجاوترین میتۆدە بۆ توێژینەوەی زانستی هەروەها گونجاوە لەگەڵ سروشتی ئامانجەکانی ئەم توێژینەوەیە، چونکە میتۆدی وەسفی ڕێگایەکە بریتییە لە باسکردنی بابەتێک کە توێژینەوەی بە مەنهەجێکی زانستی ڕاست و دروست لە سەر ئەنجام دەدرێت، بە مەبەستی گەیشتن بە دەرئەنجامەکان کە بە شێوەی ژمارەیی پێی گەیشتون و ڕاڤەی دەکەن (باداوەی و شێخانی،٢٠١٤: ٥٩)

٣-٢ کۆمەڵگەی توێژینەوەکە:

کۆمەڵگەی ئەم توێژینەوەیە پێکهاتوە لە (٥٢٥) مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە بنەڕەتییەکان، کە (١٧٠) مامۆستایی سەرپەرشتیار لە کۆلێژەکانی پەروەردەی بنەڕەتی زانکۆکانی (سلێمانی

و چەرمۆ)، هەروەها (٣٥٥) بەڕێوبەری قوتابخانە لە بەڕێوبەرێتی پەروەردەکانی (ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای سلێمانی و چەمچەماڵ)، بۆ ساڵی خوێندنی (٢٠٢١-٢٠٢٢)، وەک لە خشتەی ژمارە (٣-١) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی (٣-١)

دابەشکردنی کۆمەڵگەی توێژینەوەکە

نمونە	مامۆستایی سەرپەرشتیار	بەڕێوبەری قوتابخانەکان	تێکرا
ژمارە	١٧٠	٣٥٥	٥٢٥

٣-٣ نمونەی توێژینەوە:

توێژەر نمونەی توێژینەوەکەی لە (٤٩٠) کەس لە مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان لە هەر دو ڕەگەزی نێر و مێ بە شێوەی هەڕەمەکی دیاری کردوە، ، کە دەکاتە ٩٣،٣٣% کۆمەڵگەی توێژینەوەکەی کە ئەمەش ڕێژەیەکی بەرزە، لە کۆی (٥٢٥) نمونە، نمونەی بنیاد (٢٩٤) و نمونەی جیبەجێکردن (١٠٦) و نمونەی سەرەتایی (٣٠) هەروەها نمونەی جێگری (٣٢) و دورخراوەکان (٢٨)، وەک لە خشتەیەی (٣-٢) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٣-٢)

دابەشبونی نمونەی توێژینەوەکە

ژ	وردەکاری نمونەی توێژینەوەکە	مامۆستایان و بەڕێوبەری قوتابخانەکان	ڕێژەی سەدی
١	نمونەی بنیاد	٢٩٤	%٦٠
٢	نمونەی جێبەجێکردن	١٠٦	%٢١،٦٣٣
٣	نمونەی سەرەتایی	٣٠	%٦،١٢٢
٤	نمونەی جێگیری	٣٢	%٦،٥٣١
٥	دورخراوە	٢٨	%٥،٧١٤
٦	کۆ گشتی	٤٩٠	%١٠٠

٣-٣-١ نمونەی سەرەتایی توێژینەوەکە (العینە الاسطتلاعیە)

توێژەر نمونەیەکی سەرەتایی هەڵبژارد کە پێکهاتبو لە (٣٠) مامۆستای سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە لە ڕەگەزی نێر و مێ کە لە (کۆلێژەکانی پەروەردەی بنەڕەتی هەر دو زانکۆی سلێمانی و چەرمۆ و بەڕێوبەرێتی پەروەردەکانی ڕۆژهەڵات و ڕۆژئاوای سلێمانی و پەروەردەی چەمچەماڵ)،

٢-٣-٢ نمونەی بنەڕەتی(بنیاد) توێژینەوەکە:

توێژەر نمونەی توێژینەوەکەی دیاریکرد بە شێوەی هەڕەمەکی کە ژمارەیان (٢٩٤) کەس بو لە مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان کە (٩٤) مامۆستای سەرپەرشتیار و (٢٠٠) بەڕێوبەری قوتابخانە بون، وەک لە خشتەی ژمارە (٣-٣) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٣-٣)

نمونە	مامۆستایی سەرپەرشتیار	بەڕێوبەری قوتابخانەکان	تێکرا
ژمارە	٩٤	٢٠٠	٢٩٤

بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز:- نمونەی توێژینەوەکەمان بریتیە لە (٢٩٤) کەس، کە پێکهاتوە لە کە (٢٠٢) نێر و (٩٢) مێ لە مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان. وەک لە خشتەی ژمارە(٣-٤) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی ژمارە(٣-٤)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆراوی ڕەگەز

ڕەگەز	نێر	مێ	تێکڕا
ژمارە	٢٠٢	٩٢	٢٩٤

بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە: تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی بڕوانامە بەم جۆرە بون کە (٧٣) یان هەڵگری بروانامەی دبلۆم و (١٢٧) یان هەڵگری بروانامەی بەکالۆریۆس (٥٦) یان هەڵگری بڕوانامەی ماستەر و (٣٦) یان هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا بون. وەک لە خشتەی ژمارە (٣-٥) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی (٣-٥)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە.

بڕوانامە	دبلۆم	بەکالۆریوس	ماستەر	دکتۆرا	تێکڕا
ژمارە	٧٣	١٢٧	٥٦	٣٦	٢٩٤

بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت: تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی ساڵانی خزمەت بەم جۆرە بون کە (٤٩) خزمەتیان لە نێوان(١-١٠) ساڵ و (٣٩) خزمەتیان لە نێوان(١١-٢٠) ساڵ و (١٨) خزمەتیان لە (٢١) ساڵ و بە سەرەوەیە، وەک لە خشتەی ژمارە(٣-٦) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی (٣-٦)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت

ساڵی خزمەت	1- ١٠	١١- ٢٠	٢١ بە سەرەوە	تێکڕا
مامۆستا	١٥٩	٩٤	٤١	٢٩٤

٣-٣-3 نمونەیی جێبەجێکردنی توێژینەوەکە:

توێژەر نمونەی جێبەجێکردنی توێژینەوەکەی دیاریکرد کە خۆی دەبینێتەوە لە (١٠٦) کەس لە مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوەبەری قوتابخانەکان، کە پێکدێت لە (٣١) مامۆستایی سەرپەرشتیار و (٧٥) بەڕێوەبەری قوتابخانە. وەک لە خشتەی ژمارە (٣-٧) ڕونکراوەتەوە

خشتەی ژمارە (٣-٧)

دابەشبونی نمونەی جێبەجێکردنی توێژینەوەکە

نمونە	مامۆستایی سەرپەرشتیار	بەڕێوبەری قوتابخانەکان	تێکرا
ژمارە	٣١	٧٥	١٠٦

بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز:- نمونەی توێژینەوەکەمان بریتیە لە (١٠٦) کەس، کە پێکهاتوە لە کە (٦٦) نێر و (٤٠) مێ لە مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان. وەک لە خشتەی ژمارە(٣-٨) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٣-٨)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆراوی ڕەگەز

ڕەگەز	نێر	مێ	تێکڕا
ژمارە	٦٦	٤٠	١٠٦

بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە: تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی بڕوانامە بەم جۆرە بون کە (٢١) یان هەڵگری بڕوانامەی دبلۆم و (٤٨) یان هەڵگری بڕوانامەی بەکالۆریۆس (١٤) یان هەڵگری بڕوانامەی ماستەر و (٢٣) یان هەڵگری بڕوانامەی دکتۆرا بون. وەک لە خشتەی ژمارە (٣-٩) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٣-٩)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە.

بڕوانامە	دبلۆم	بەکالۆریوس	ماستەر	دکتۆرا	تێکڕا
ژمارە	٢١	٤٨	١٤	٢٣	١٠٦

بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت: تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی ساڵانی خزمەت بەم جۆرە بون کە (٤٩)خزمەتیان لە نێوان(١-١٠) ساڵ و (٣٩) خزمەتیان لە نێوان(١١-٢٠) ساڵ و (١٨) خزمەتیان لە (٢١) ساڵ و بە سەرەوەیە، وەک لە خشتەی ژمارە(٣-٥) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی (٣-١٠)

دابەشکردنی نمونەی توێژینەوەکە بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت

ساڵی خزمەت	2- ١٠	١١- ٢٠	٢١ بە سەرەوە	تێکڕا
مامۆستا	٤٩	٣٩	١٨	١٠٦

٣-٤ ئامرازی توێژینەوەکە:

بۆ گەیشتن بە ئامانجی توێژینەوەکە و زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت و پێشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوەبەری قوتابخانەکانەوە، هەستا بە پەیڕەوکردنی کۆمەڵێک هەنگاوی زانستی بۆ بنیادنانی ئامرازی پێوانەکە، چونکە ئامرازی کۆکردنەوەی داتا و زانیارییەکان لە توێژینەوەیەکەوە بۆ توێژینەوەیەکی تر دەگۆڕێت و بەندە بە ئامانج و سروشتی توێژینەوەکە و جۆری سامپلەکەوە(بۆکانی، ٢٠٢٠: ١٣٢).

٣-٤-١ هەنگاوەکانی ئامادەکردنی ئامرازی توێژینەوەکە:

توێژەر بۆ بنیادنانی پێوەرەکە چەند هەنگاوێکی گرتوەتەبەر وەک:

١- خوێندنەوە و تەماشاکردنی توێژینەوەکانی پێشو، وەک توێژینەوەی (حزبون،٢٠٠٨) و (العنزی، ٢٠١٥).

٢- خوێندنەوە و تەماشاکردنی فۆڕمی هەڵسەنگاندنی خوێندکار-مامۆستا (المطبق) کە لەلایەن مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوەبەری قوتابخانەکانەوە بە مەبەستی هەڵسەنگاندن بۆ خوێندکار-مامۆستا بەکاردەهێنرێت.

٣- لەبەر ئەوەی توێژەر ئامرازێكی ئامادەكراوی دەستنەكەوت كە وەك پێویست بێت بۆ مەبەستەكانی توێژینەوەكەی، هەستا بە دروست كردنی فۆڕمێكی ڕاوەرگری سەرەتایی بۆ بەدەست هێنانی زانیاری سەرەتایی بۆ دروستكردنی فۆڕمی ڕاپرسی كۆتایی" چونكە دەرفەتێكی باشتر دەڕەخسێنێت بۆ ناسینی باشترین ڕێگە و شێواز لە دواندنی بەشداربوانی توێژینەوەكە و زانینی تایبەتمەندی و سروشتیان (كشرود،٢٠٠٧: ٢٠١). بۆ ئەم مەبەستە فۆڕمێكی سەرەتایی دروست كرد كە پێكهاتبو لە چوار پرسیار، هەروەها داوایان لێكرابو كە پێشنیار و چارەسەر بخەنەڕو، توێژەر هەستا بە دابەشكردنی فۆڕمەكە بەسەر(٣٠) بەڕێوەبەری قوتابخانە و مامۆستایانی سەرپەرشتیار لە بەرواری (٢٠٢٢/٢/٢٧) دوای ئەوەی كە كاتی پێویستیان پێدرا بۆ وەڵامدانەوەی پرسیارەكان كە ماوەی دو هەفتە بو تاكو لە (٢٠٢٢/٣/١٣) ئینجا دەست بە كۆكردنەوەی فۆرمەكان كراو و زانیاریەكان خاڵی كرانەوە، ئەنجامی ئەم كارانەش بو بە هۆی ئامادەكردن و داڕشتنی فۆڕمی ڕاپرسی كۆتایی كە لە(٨٤) بڕگە و(٩) تەوەرپێكهاتوە، بە مەبەستی دڵنیابون لە ڕادەی زانستی بونی ئامرازەكە و گونجاوی بۆ كۆكردنەوەی داتاكان و زانیارییەكان، ڕاستی و جێگیری بۆ دەرهێنرا بەم شێوەیەی خوارەوە:

٣-٤-٢ ڕاستی ئامرازی توێژینەوەكە:

مەبەست لە ڕاستی هەر ئامرازێک ئەوەیە، ئەو ئامرازە تا چەند توانایی پێوانەكردنی ئەو تایبەتمەندییە یان ئەو دیاردەییەی هەیە، كە لە پێناویدا ئامادەكراوە(الجلبي، ٢٠٠٥: ٨٤). ڕاستی بە مەرجێكی پێویست دادەنرێت كە دەبێت بەرجەستەكراو بێت لەو ئامرازەدا كە توێژینەوەكە پشتی پێدەبەستێت، ڕاستی لەسەر دو هۆكاری گرنگ ڕاوەستاوە، ئەوانیش مەبەست لەو كارەی ئامرازەكە پێی هەڵدەستێت، هەروەها ئەو گروپ و كۆمەڵەی كە ئامرازەكەی بەسەردا جیبەجێ دەكرێت(ابولبدة، ١٩٧٩: ٢٣٥).

٣-٤-٢-١ ڕاستی ڕواڵەتی بۆ ئامادەكردنی ئامرازەكە:

مەبەست لە ڕاستی ڕواڵەتی، ئامڕازی توێژینەوە ئایا ئامڕازەكە لە ڕوكەش و ڕواڵەتدا، تا چەند دیاردەكە دەپێوێت و ڕادەی بڕگەكانی پێوانەكە تەنها ئەو گۆڕاوەی بۆی دانراوە پێوانە دەكات (بۆكانی، ٢٠١٦: ١٧٤).

بۆ دیاریكردنی ڕاستگۆی ڕۆاڵەتی توێژەر ڕاوبۆچونی شارەزایانی وەرگرت، بۆ ئەو مەبەستە پێوانەكە خرایە بەر خرایە بەردەست (١٧) شارەزا و پسپۆڕی (پەروەردە و ڕێگاكانی وانەوتنەوە دەرونناسی و پێوانەو هەڵسەنگاندن)، داوایان لێكراوە ڕاوبۆچونی خۆیان سەبارەت بە گونجاوی برگەكان دەرببڕن و هەر گۆڕانكاریەک پێیان باشە پێشنیازی بكەن، وەک لە خشتەی ژمارە(٣-١١) ڕونكراوەتەوە.

خشتەی ژمارە (٣-١١)

ئەنجامی (کاي سکویر، کا٢) ڕێژەی سەدی بەپێی بۆچونی شارەزایان لەسەر برگەکانی فۆرمی ڕاپرسیەکە،

تەوەرەکان	ژمارەی برگە	ڕازیبون	ڕەتکراوە	بەهای (کا٢) هەژمارکراو	ڕێژەی سەدی	ئاستی بەڵگەدارێتی
پلاندانان	٨	١٥	٢	٩،٩٤١	%٨٨،٢	بەڵگەدارە
	٣، ٥، ٧	١٤	٣	٧،١١٨	%٨٢،٤	بەڵگەدارە
	١، ٢، ٦	١٣	٤	٤،٧٦٥	%٧٦،٥	بەڵگەدارە
	4 ، 9	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	%٧٠،٥٨	بەڵگەدار نییە
وانەوتنەوە	١٠، ١١، ١٥،	١٦	١	١٣،٢٣٥	%٩٤،١	بەڵگەدارە
	١٣	١٥	٢	٩،٩٤١	%٨٨،٢	بەڵگەدارە
	١٢، ١٤، ١٦،١٧	١٤	٣	٧،١١٨	%٨٢،٤	بەڵگەدارە
	١٩	١٣	٤	٤،٧٦٥	%٧٦،٥	بەڵگەدارە
	١٨، ٢٠	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	%٧٠،٥٨	بەڵگەدار نییە
کارگێری قوتابحانە	٢٣	١٦	١	١٣،٢٣٥	%٩٤،١	بەڵگەدارە
	٢١، ٢2،٢4، ٢٥، ٢٦، ٢٩	١٥	٢	٩،٩٤١	%٨٨،٢	بەڵگەدارە
	٢7،٢8	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	%٧٠،٥٨	بەڵگەدار نییە
کۆنترۆڵ و بەڕێوەبردنی پۆل	٣١، ٣٥، ٣٩	١٦	١	١٣،٢٣٥	%٩٤،١	بەڵگەدارە
	٣٤	١٥	٢	٩،٩٤١	%٨٨،٢	بەڵگەدارە
	٣٢، ٣٣، ٣٨	١٤	٣	٧،١١٨	%٨٢،٤	بەڵگەدارە
	٣٠، ٣٦، ٣٧	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	%٧٠،٥٨	بەڵگەدار نییە
سەرپەرشتیار	٤٨	١٧	٠	١٧	%١٠٠	بەڵگەدارە
	٤٦	١٦	١	١٣،٢٣٥	%٩٤،١	بەڵگەدارە
	٤١،٤٢، ٤٤	١٥	٢	٩،٩٤١	%٨٨،٢	بەڵگەدارە
	٤٣	١٤	٣	٧،١١٨	%٨٢،٤	بەڵگەدارە
	٤0،٤5، ٤7	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	%٧٠،٥٨	بەڵگەدار نییە
کەسایەتی	٥٣،٥٧	١٧	٠	١٧	%١٠٠	بەڵگەدارە
	٥٠	١٦	١	١٣،٢٣٥	%٩٤،١	بەڵگەدارە
	٥٥	١٤	٣	٧،١١٨	%٨٢،٤	بەڵگەدارە

	٤٩،٥١، ٥٤	١٣	٤	٤،٧٦٥	٧٦،٥%	بەڵگەدارە
	٥٢، ٥٦	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	٧٠،٥٨%	بەڵگەدار نییە
هەڵسەنگاندن و جێبەجێکردن	٦٣	١٦	١	١٣،٢٣٥	٩٤،١%	بەڵگەدارە
	٦٥	١٥	٢	٩،٩٤١	٨٨،٢%	بەڵگەدارە
	٥٨،٦٠،٦٢	١٤	٣	٧،١١٨	٨٢،٤%	بەڵگەدارە
	٦١	١٣	٤	٤،٧٦٥	٧٦،٥%	بەڵگەدارە
	٥٩،64،66	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	٧٠،٥٨%	بەڵگەدار نییە
پرۆگرامی پەروەردەی کرداری	٦٩	١٧	٠	١٧	١٠٠%	بەڵگەدارە
	٧٣،٧٥	١٦	١	١٣،٢٣٥	٩٤،١%	بەڵگەدارە
	٧٢	١٥	٢	٩،٩٤١	٨٨،٢%	بەڵگەدارە
	٧١	١٤	٣	٧،١١٨	٨٢،٤%	بەڵگەدارە
	٦٨، ٧٠	١٣	٤	٤،٧٦٥	٧٦،٥%	بەڵگەدارە
	٦٧، ٧٤	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	٧٠،٥٨%	بەڵگەدار نییە
پێشنیار و ڕێگەچارە	٧٨	١٧	٠	١٧	١٠٠%	بەڵگەدارە
	٨٤	١٦	١	١٣،٢٣٥	٩٤،١%	بەڵگەدارە
	٧٦،77، 81، ٨3	١٥	٢	٩،٩٤١	٨٨،٢%	بەڵگەدارە
	٨٠	١٤	٣	٧،١١٨	٨٢،٤%	بەڵگەدارە
	82،79	١٢کەمتر	٥ زیاتر	٠،٥٢٩	٧٠،٥٨%	بەڵگەدار نییە

بەپێی خشتەی(٣-١١) لە دوای کۆکردنەوەی فۆرمەکان بەپێی بۆچونی شارەزایان تەنیا ئەو بڕگانە مانەوە کە ڕێژەی ڕێکەوتن لە سەرمانەوەیان (٧٦،٥%) بو، لەم ڕووەوە ئاماژە بەوە کراوە کاتێک ڕێژەی کۆدەنگی پسپۆڕان(٧٥%) یا زیاتر بێت ئەوا پەسەند دەکرێت لەلایەنی ڕاستی ڕواڵەتییەوە (الصدق الظاهري) (الزوبعي، ١٩٨١: ل٤٤). بەڵام لە کۆی (٨٤) بڕگە، (٢١) بڕگە لابران کە بریتیبون لە بڕگەکانی(٤-٩-١٨-٢٠-٢٧-٢٨-٣٠-٣٦-٣٧-٤٠-٤٥-٤٧-٥٢-٥٦-٥٩-٦٤-٦٦-٧٩-٨٢)، چونکە ئاستی بەڵگەداریتی یان لە خوار (٠،٠٥) بو، هەروەها بەپێی پێشنیاری پسپۆڕان گۆڕانکاری لە بڕگەکانی(١١-١٤-١٥-٢٣-٢٥-٤٦-٧٨-٨٢)، لەم قۆناعەدا (٦٣) بڕگە ماویەوە،

هاوکۆلکەی جیاکاری بۆ بڕگەکانی فۆڕمی ڕاپرسییەکە:

مەبەست لە هاوکۆلکەی جیاکاری بۆ بڕگەکانی هەر پێوانەیەک توانای ئەو بڕگانە لە جیاکاری نێوان ئەو بڕگانە کە لاوازن و ئەو بڕگانەی کە بە هێزن (عیلام،٢٠٠٧: ٢٨٩). هەر بۆیە توێژەر هاوکۆلکەی جیاکاری بۆ بڕگەکانی فۆڕمی ڕاپرسییەکە دەرهێناوە بە پشت بەستن بەم هەنگاوانەی لای خوارەوە.

١- ڕیزبەندی کردنی ئەو نمرانەی کە تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە بەدەستیان هێناوە لە بەرزترین نمرە بۆ نزمترین نمرە.

٢- دابەشکردنی نمرەکانی نمونەی توێژینەوەکە بۆ دو گروپ، گرۆپێک کە زۆرترین نمرەیان بە دەستهیناوە بە ڕێژەی (٢٧%) کە ژمارەیان (٧٩) مامۆستای سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە بو، گرۆپێک کە کەمترین نمرەیان بە دەستهیناوە بە ڕێژەی (٢٧%) کە ژمارەیان (٧٩) مامۆستای سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە بو، هەروەها دورخستەوەی ئەو گروپەی کە ناوەند بون.

٣- بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی تائی بۆ نمونەی سەربەخۆ(Intdepent Samples T-Test Two) بە بەکارهێنانی بەرنامەی ئاماری (Spss) بۆ هەر بڕگەیەک، وەک لە خشتەی ژمارە(٣-١٢) ڕونکراوەتەوە،

خشتەی(٣-١٢)

هاوکۆلکەی جیاکاری بۆ بڕگەکانی فۆرمی ڕاپرسی

ژمارە	گروپی نمرە بەرزەکان ٧٩		گروپی نمرە نزمەکان ٧٩		نرخی تائی هەژمارکراو	ئاستی بەڵگەداریتی Sig
	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پیوەری	ناوەندی ژمێرەیی	لادانی پیوەری		
١	٣،٦٢٠	٠،٩١٠	٢،٤٥٥	٠،٧٣٠	٨،٨٧١	٠،٠٠
٢	٣،٥٣١	١،٠٦٠	٣،٣١٦	١،٢٩٦	١،١٤٢	٠،٢٥٥
٣	٣،٨٨٦	٠،٨٦٢	١،٨١٠	٠،٦٦١	١٦،٩٧٨	٠،٠٠
٤	٣،٤٩٣	١،٢٥٩	٣،٤٠٥	١،٢٠٣	٠،٤٥٢	٠،٦٥٢
٥	٣،٩٤٩	٠,٩١٠	٢،٠٥٠	٠،٧٦٦	١٤،٢٧٣	٠،٠٠
٦	٣،١٠١	٠،٧٩٤	٢،١٣٩	٠،٧٦٣	٧،٧٦٢	٠،٠٠
٧	٣،٩٨٧	٠،٨٥٤	٢،٢٧٨	٠،٧٣٢	١٣،٤٩١	٠،٠٠
٨	٣،٧٥٩	٠،٧٨٧	٢،٢٦٥	٠،٧٦٣	١٢،١٠٢	٠،٠٠
٩	٣،٦٢٠	١،٢٢٢	٣،٥٣١	٠،٩٨٤	٠،٥٠٢	٠،٦١٧
١٠	٣،٥٤٤	٠،٧٤٧	٢،٢٢٧	٠،٧٦٧	١٠،٩٢٤	٠،٦٢٥
١١	٣،٠٥٠	١،٢٠٧	٢،٩٦٢	١،٢٢٤	٠،٤٥٨	٠،٦٤٨
١٢	٣،٨١٠	٠،٨٦٣	٢،٢١٥	٠،٩١٥	١١،٢٦٦	٠،٠٠
١٣	٣،٤١٧	١،١٦١	٣،٥٤٤	١،١٨٥	٠،٦٧٨	٠،٤٩٩
١٤	٣،٣٧٦	٠،٨٠٣	٢،٣١٦	٠،٧٩٣	٨،٢٧٠	٠،٠٠

١٥	٣٫٧٤٦	١٫٠٥٥	٣٫٤٤٣	١٫٠٨٣	١٫٧٨٥	٠٫٠٧٦
١٦	٣٫٤٠٥	٠٫٢٧٥	٢٫٥٥٧	٠٫٨٢٨	٦٫٨٤٧	٠٫٠٠
١٧	٣٫٦٠٧	٠٫٨٥٣	٢٫١٢٦	٠٫٧٢٢	١١٫٧٧٠	٠٫٠٠
١٨	٣٫٣٠٣	١٫١٠١	٢٫٣٤١	١٫١٠٨	٥٫٤٢٧	٠٫٠٠
١٩	٢٫٩٢٤	١٫٠٥٩	٢٫٦٥٨	١٫١٣٠	١٫٥٢٥	٠٫١٢٩
٢٠	٣٫٤٤٣	١٫٠٤٦	٣٫٢٥٣	٠٫٨٩٨	١٫٢٢٣	٠٫٢٢٣
٢١	٣٫٣٤١	١٫١٨٦	٢٫٤٩٣	١٫٠٧٢	٤٫٧١٣	٠٫٠٠
٢٢	٣٫٨٤٨	٠٫٨٤٨	١٫٩١١	٠٫٧٥٤	١٥٫١٦١	٠٫٠٠
٢٣	٣٫٢٩١	٠٫٧١٨	٢٫٣٦٧	٠٫٧٧٠	٧٫٧٩٢	٠٫٠٠
٢٤	٤٫٠٥٠	٠٫٨٤٥	٢٫١٠١	٠٫٩٤١	١٣٫٦٨٧	٠٫٠٠
٢٥	٣٫٧٧٢	٠٫٩٠٥	٢٫٥٨٢	٠٫٩٠٠	٨٫٢٨٤	٠٫٠٠
٢٦	٣٫٦٤٥	٠٫٨٤٧	٢٫٢٢٧	٠٫٨٦١	١٠٫٤٢٤	٠٫٢٧٥
٢٧	٣٫٢٧٨	١٫٢٢٩	٣٫٠٨٨	١٫١٦٧	٠٫٩٩٥	٠٫٣٢١
٢٨	٣٫٦٩٦	٠٫٨٨٢	١٫٩٤٩	٠٫٧٦٦	١٣٫٢٨٧	٠٫٠٠
٢٩	٣٫٥٤٤	٠٫٩٥٨	٢٫٠٣٨	٠٫٨٠٧	١٠٫٦٨٤	٠٫٠٠
٣٠	٣٫٢١٥	١٫١٩٤	٣٫٠٠٠	١٫٢٧٠	١٫٠٩٦	٠٫٢٧٥
٣١	٣٫٢٩١	٠٫٩٧٦	٢٫٠٥٠	٠٫٧٤٩	٨٫٩٦١	٠٫٠٠
٣٢	٣٫٦٢٠	٠٫٩١٠	٢٫٢٦٥	٠٫٨٨٧	٩٫٤٧١	٠٫٠٠
٣٣	٣٫٢٦٥	٠٫٩٠١	٢٫٠٣٨	٠٫٨٠٧	9.015	٠٫٠٠
٣٤	٢٫٨٨٦	١٫٠٧٤	٢٫٧٠٨	١٫٠٨٧	1.030	٠٫٣٠٤
٣٥	٣٫٤٠٥	٠٫٧٢٥	٢٫٣٥٤	٠٫٨٠١	8.640	٠٫٠٠
٣٦	٣٫٩٢٤	٠٫٨٤٣	٢٫٠١٢	٠٫٧٩٢	14.675	٠٫٠٠
٣٧	٣٫٩٣٦	٠٫٨٥٢	٢٫٠٣٨	٠٫٨٠٧	14.371	٠٫٠٠
٣٨	٣٫٦٢٠	٠٫٩٣٧	٢٫٣١٦	٠٫٨٢٥	9.278	٠٫٠٠
٣٩	٣٫٧٩٧	٠٫٨٨٢	١٫٩٢٤	٠٫٩٠٢	13.190	٠٫٠٠
٤٠	٣٫٤٨١	٠٫٩٥٨	٢٫١٣٩	٠٫٨٤٣	9.339	٠٫٠٠
٤١	٣٫٢٥٣	٠٫٨٩٨	٣٫٣٦٧	١٫٢٠٠	0.675	٠٫٥٠٠
٤٢	٣٫٦٠٧	٠٫٨٥٣	٢٫٢٧٨	٠٫٩١٨	9.419	٠٫٠٠
٤٣	٣٫٣٧٩	١٫٢٢٢	٣٫٢٥٣	١٫٠١٨	0.707	٠٫٤٨١
٤٤	٣٫٤٣٠	٠٫٩١٥	٢٫٤٠٥	٠٫٨٩٨	7.103	٠٫٠٠
٤٥	٤٫١٥١	٠٫٧٨٥	٢٫٠٢٥	٠٫٨٤٦	16.359	٠٫٠٠

٠،٠٠	7.886	٠،٨٦٤	٢،٣٦٧	٠،٦٧٧	٣،٣٤١	٤٦
٠،٠٠	10.863	٠،٧٨٣	٢،٢٢٧	١،٠١٧	٣،٧٩٧	٤٧
٠،٠٠	8.846	٠،٩٤٥	٢،٣٤١	٠،٩٠٦	٣،٦٤٥	٤٨
٠،٠٠	8.253	١،١١١	٢،٢٩١	١،٠٠٦	٣،٦٨٣	٤٩
٠،٠٠	6.176	٠،٩٧٥	٢،١٨٩	٠،٩٥٧	٣،١٣٩	٥٠
٠،٠٠	9.205	٠،٧٣٢	٢،٢٢٧	٠،٩١٦	٣،٤٤٣	٥١
٠،٠٠	14.972	٠،٧٦١	١،٨٩٨	٠،٧٧٩	٣،٧٣٤	٥٢
٠،٠٠	7.914	١،٠٧٠	٢،٤٣٠	١،٠٤٠	٣،٧٥٩	٥٣
٠،٠٠	13.761	٠،٧٩٢	٢،٠١٢	٠،٨٤٨	٣،٨١٠	٥٤
٠،٢٧٥	9.724	٠،٨٨٣	٢،١٦٤	٠،٩٧٩	٣،٦٠٧	٥٥
٠،١٥٠	1.448	١،٠٦٠	٣،٠٥٠	١،٠٢٧	٣،٢٩١	٥٦
٠،٠٠	17.488	٠،٧٢٣	١،٨٣٥	٠،٨٥٤	٤،٠٣٨	٥٧
٠،٠٠	8.859	٠،٩٠٣	٢،٤٦٨	٠،٨٣٧	٣،٦٩٦	٥٨
٠،٠٠	15.363	٠،٨١٢	١،٩٢٤	٠،٨٥٤	٣،٩٦٢	٥٩
٠،٠٠	9.574	٠،٩٣٤	٢،١٨٩	٠،٨٥٨	٣،٥٥٧	٦٠
٠،٠٠	16.765	٠،٨١٦	٢،٠٠٠	٠،٧٦٧	٤،١١٣	٦١
٠،٠٠	8.248	٠،٨٥٤	٢،٧٤٦	٠،٨٤٣	٣،٨٦٠	٦٢
٠،٠٠	6.723	٠،٩٦٨	٢،٦٨٣	٠،٩٢٤	٣،٦٩٦	٦٣

بەپێی خشتەی(٣-١٢) بەهای نرخی تاء(T) هەژمارکراو ئەوە دەردەخات کە نزمترین بەها کە دەکاتە (٠،٤٥٢)، و بەرزترین بەها کە دەکاتە (١٧،٤٨٨)، و ئەو بڕگانەی کە سڕاونەتەوە بۆ بە دەستهێنانی هاوکۆلکەی جیاکاری بریتی بون لە (١٧) بڕگە کە بڕگەکانی(٢-٤-٩-١٠-١١-١٣-١٥-١٩-٢٠-٢٦-٢٧-٣٠-٣٤-٤١-٤٣-٥٥-٥٦) توانای جیاکاریان نیە، ئەم بڕگانە بچوکترن لە ئاستی بەڵگەداریتی (٠،٠٥)، بەم شێوەیە (٤٦) بڕگەی پێوەرەکە ماوەتەوە.

٣-٤-٤ جێگیری:

یەکێک لە خەسڵەتە بنەڕەتییەکانی ئامرازەکانی توێژینەوە کە پێویستە بەر لەوەی ئامرازەکە پراکتیزە و جیبەجێ بکرێت؛ دڵنیا بین لە بونی خەسڵەتی جێگیریی. بایەخی پێوانەکردنی نمرەی جێگیری ئامرازی توێژینەوە؛ لەوەدایە کە هەر کاتێک بەکارمانهێنا، هەمان ئەنجاممان پێبداتەوە (بۆکانی،٢٠٢٠: ١٥٦).

توێژەر بۆ دیاریکردنی جێگیری پێوانەکەی چەند ڕێگەیەکی بەکارهێناوە وەک:-

یەکەم: ڕێگەی ئەلفا-کرۆنباخ

ڕێگەی ئەلفا کرۆنباخ بۆ دیاریکردنی جێگیری ناوەکی بەکارهێنرا، چونکە ئەم ڕێگەیە ئاستی گونجاوی بڕگەکان لەگەڵ یەکتردا دەردەخات تا چەند بڕگەکان هەمان بابەت پێوانە دەکەن(کشرود، ٢٠٠٧:ل١٢٥). بۆیە توێژەر فۆڕمەکەی بە سەر (٣٢) مامۆستای سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە وەک نمونەی سەرەتایی دابەشکرد، ڕێژەی جێگیری بەم ڕێگەی بریتی بو لە (٩٢،٨) کە ئەمەش جێگیرییەکی پەسەندە.

دوەم: ڕێگەی کەرتکردنی نێوەیی

بۆ دڵنیابونەوە لە ڕێگەی ئەلفا-کرۆنباخ بۆ جێگیری پێوانەکەمان، هەستاین بە دەرکردنی جێگیری پێوانەکە بە ڕێگەیەکیتر ئەویش بە ڕێگەی کەرتکردنی نیوەی دەست نیشانکرا، یەکێکە لە ڕێگەکانی دەرکردنی جێگیرییە، بۆ ئەو مەبەستەش دوای جێبەجێکردنی پێوانەکە بە سەر نمونەی سەرەتایدا، کە بریتیبو لە (٣٢) مامۆستایی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە، بەم ڕێگەیە ڕێژەی جێگیری پێوانەکە بریتی بو لە (٩٢،٣) کە ئەمەش جێگیریەکی پەسەندە، لە ڕێگەی پرۆگرامی(Spss) هەگبەی ئاماری.

سییەم: ڕێگەی گیتمان

بۆدڵنیابونەوە لە ڕێگەی کەرتکردنی نێوەیی بۆ جێگیری پێوانەکەمان، هەستاین بە دەرکردنی جێگیری پێوانەکە بە ڕێگەی سێیەم ئەویش بە ڕێگەی گیتمان دەستنیشانکرا، یەکێکە لە ڕێگەکانی هاوکۆلکەی جێگیرییە، بۆ ئەو مەبەستەش دوای جێبەجێکردنی پێوانەکە بە سەر نمونەی سەرەتایدا، کە بریتیبو لە (٣٢) مامۆستایی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانە، بەم ڕێگەیە ڕێژەی جێگیری پێوانەکە بریتیبو لە (٩٢،٨) کە ئەمەش جێگیریەکی پەسەندکراوە.

جێبەجێکردنی ئامرازی توێژینەوەکە:

دوای دڵنیابونی توێژەر لە ڕاستگۆیی و جێگیری ئامرازەکە، هەستا بە دابەشکردنی ڕاپرسیەکە بە شێوەی کۆتایی لە ڕێکەوتی (٢٠٢٢/٣/١) بە شێوەی دەستی و ئەلیکترۆنی کە پێکهاتبو لە (٤٦) بڕگە بۆ هەر بڕگەیەک (٥) بژاردە دانرابو کە (بەردەوام جێبەجی دەبێت، زۆرجار جێبەجی دەبێت، هەندێ جار جێبەجی دەبێت، بەکەمی جێبەجی دەبێت، جێبەجێ نابێت)، بە پێدانی نمرە (٥، ٤، ٣، ٢، ١)، دوای پێدانی ڕونکردنەوە داوایان لێکرا بە وردی و ڕونی وەڵامی گشت بڕگەکان بدەنەوە، دواتر سەرجەم فۆڕمی ڕاپرسیەکە کۆکرایەوە و زانیارییەکان خاڵیکران.

بەشی چوارەم: خستەڕوی و شیکردنەوەی زانیارییەکان و پێشنیارەکان:

٤-١ ئەم بەشە خستەڕو و شیکردنەوەی ئەو ئەنجامانەیە، کە کە توێژینەوەکە پێیگەیشتوە و لەبەر ڕۆشنایی ئەنجامە دیاریکراوەکان ڕاڤە و شیکردنەوەی بۆ کراوە، بۆ ئەم مەبەستە توێژەر لە کاتی ڕاڤە و شیکردنەوەکەدا ئەم هەنگاوانەی پەیڕەوکردوە.

٤-١-١ ئامانجی یەکەم: زانینی جیاوازی ئاماری لە نێوان تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکانەوە بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پێشنیارەکانی چارەسەرکردنیان.

بۆ زانینی ئەم جیاوازییە توێژەر ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری بۆ نمرەکانی مامۆستایی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەیی بنەڕەت دەرهێنا، پاشان بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی تائی (T-test) بۆ دو نمونەی سەربەخۆ(T-test two intdepent samples) بە پشت بەستن بە بەرنامەی ئاماری (spss)، دەرکەوت نرخی (t) هەژمارکراو(٣،٣٨٥) گەورە ترە لە نرخی (t) خشتەیی بە نمرەی ئازادی (١٠٤)، لە سەرئاستی بەڵگەداریتی (٠،٠٠١) وەک لە خشتەی ژمارە (٤-١) ڕونکراوەتەوە،

خشتەی (٤-١)

ئەنجامی تاقیکردنەوەی تائی (دو نمونە) بۆ نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و نمرەکانی بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت

T-test									
ئاستەنگەکان	ژمارە	ناوەندی ژمێرەی	لادانی پێوەری	نمرەی ئازادی	بەهای تائی		F	بەهای بەڵگەداری	بەهای بەڵگەداری ٠،٠٥
					هەژمارکراو	خشتەی			
مامۆستایی سەرپەرشتیار	٣٧	١٤٨،٥٦٧	١٨،٠٥٤	١٠٤	٣،٣٨٥	١،٩٨٤	١٦،٧٨٥	٠،٠٠١	بەڵگەدارە
بەڕێوبەری قوتابخانە	٦٩	١٣٩،١٥٩	١٠،٥٨٢						

وەک لە خشتەی ژمارە (٤-١) دا دەردەکەوێت، بەهای تائی (t) هەژمارکراو یەکسانە بە (٣،٣٨٥) و بەهای تائی(t) خشتەیی یەکسانە بە (١،٩٨٤) و نمرەی ئازاد یەکسانە بە (١٠٤) لە سەر ئاستی بەڵگەداریتی (٠،٠٥)دایە، لەبەرئەوەی بەهای تائی (t) ئەژمارکراو گەورەترە لە بەهای تائی (t) خشتەی، بەم جۆرە دەردەکەوێت جیاوازی بەڵگەداری هەیە لە نێوان ناوەندی ژمێرەی نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان، کە توێژەر پێیوایە بەشێک لە هۆکارەکەی ئەم ئەنجامەش دەگرێتەوە بۆ ئەو ژینگەیەی کە کاری تێیدا دەکەن و ئەو بەرکەوتەیەی کە لەگەڵ خوێندکار-مامۆستا هەیانە لە کاتی پەروەردەیی کرداری، ئەمەش دەریدەخات کە شوێنی پیشە و تێڕوانین و بیرکردنەوەی مامۆستایانی سەرپەرشتیاری و بەڕێوبەری قوتابخانەکان کاریگەری هەیە لە بینین و زانینی جیاوازی ئاستەنگەکان.

٤-١-٢ ئامانجی دووەم: زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پێشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەر قوتابخانەکانەوە بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز(نێر و مێ).

بۆ زانینی ئەم جیاوازییە توێژەر ناوەندی ژمێرەیی و لادانی پێوەری بۆ نمرەکان ڕەگەزی نێر و مێ بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەیی بنەڕەت دەرهێنا، پاشان بە بەکارهێنانی تاقیکردنەوەی تائی (T-test) بۆ دو نمونەی سەربەخۆ(T-test two intdepent samples) بە پشت بەستن بە بەرنامەی ئاماری (spss)، دەرکەوت نرخی بەهای بەڵگەداری (٠،٠٠١) بە نمرەی ئازادی (١٠٤)، لە سەرئاستی بەڵگەداریتی (٠،٠٥) وەک لە خشتەی ژمارە (٤-٢) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٤-٢)

ئەنجامی تاقیکردنەوەی تائی(T-test) (دو نمونە) بۆ نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز (نێر و مێ)

T-test								
ڕەگەز	دوبارە	ناوەندی ژمێرەی	لادانی پێوەری	نمرەی ئازاد	بەهای تائی		بەهای بەڵگەداری	بەهای بەڵگەداری ٠،٠٥
					هەژمارکراو	خشتەیی		

نێر	٦٦	١٣٨،٦٨١	١٠،١١٦	١٠٤	٣،٦٨٠	١،٩٨٤	٠،٠٠١	بەڵگەدارە
مێ	٤٠	١٤٨،٦٥٠	١٧،٧٩٨					

وەک لە خشتەی ژمارە (٤-٢) دا دەردەکەوێت، بەهای تائی (t) هەژمارکراو یەکسانە بە (٣،٦٨٠) و بەهای (t) خشتەی یەکسانە بە (١،٩٨٤) و نمرەی ئازاد یەکسانە بە (١٠٤) و لە سەر ئاستی بەڵگەداریێتی (٠،٠٥) دایە، لەبەرئەوەی بەهای تائی (t) هەژمارکراو گەورەترە لە بەهای (t) خشتەی، بەم جۆرە دەردەکەوێت جیاوازی بەڵگەداری هەیە لە نێوان ناوەندی ژمێرەی نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، کە توێژەر پێیوایە بەشێک لە هۆکارەکەی ئەم ئەنجامەش دەگرێتەوە بۆ جیاوازی ئاستی بیرکردنەوە و تێڕوانینیان بۆ ئاستەنگە پیشەییەکان، ئەمەش وای کردوە ئاستەنگە پیشەییەکان لای ڕەگەزی نێر و مێ جیاواز بیت، ئەمەش دەریدەخات ڕەگەزی تاکەکانی نمونەی توێژینەوەکە کاریگەری هەیە لە سەر پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان.

٤-١-٣ ئامانجی سێیەم: زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پیشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەر قوتابخانەکانەوە بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە.

بۆ زانینی جیاوازی نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بەپێی بڕوانامە لە سەر پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، توێژەر شیکاری جیاوازی یەک ئاڕاستە (تحليل التباين الاحادي) (One Way Anova) بە کارهێنا، پشت بە بەستن بە بەرنامەی (spss) کە ئەنجامەکەی لە خشتەی ژمارە(٤-٣) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی ژمارە (٤-٣)

ئەنجامی شیكاری یەک ئاڕاستە (ANOVA) بۆ نمرەكانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەكان بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە (دبلوم- بەكالۆریۆس- ماستەر- دكتۆرا)

ANoVa						
	كۆی دوجاكان	نمرەی ئازاد	دوجای ناوەندی	F	بەهای بەڵگەداری	ئاستی بەڵگەداری ٠،٠٥
لە نێوان گروپەكان	٢٢٨٤،٧١٩	٣	٧٦١،٥٧٣	٤،٠٤٦	٠،٠٠٩	بەڵگەدارە
لە ناو گروپەكان	١٩١٩٧،٤٤٢	١٠٢	١٨٨،٢١٠			
گشتی	٢١٤٨٢،١٦٠	١٠٥				

وەک لە خشتەی ژمارە (٤-٣) دا دەردەكەوێت، بەهای (F) (٤،٠٤٦) و بەهای بەڵگەداری (٠،٠٠٩)، بە نمرەی ئازاد یەكسانە بە (١٠٢) لە سەر ئاستی بەڵگەدارێتی (٠،٠٥)دایە، لە بەر ئەوەی بەهای بەڵگەداری (٠،٠٠٩) ئەژماركراو بچوكترە لە ئاستی بەڵگەداری، بەم جۆرە دەردەكەوێت جیاوازی بەڵگەداری هەیە لە نێوان ناوەندی ژمێرەی نمرەكانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەكان بەپێی بڕوانامە، كە توێژەر پێی وایە بەشێک لە هۆكارەكەی ئەم ئەنجامەش دەگرێتەوە بۆ ئاستی زانستی و توانا و لێهاتوییەكانیان لە كاتی بەركەوتەیەی كە لەگەڵ خوێندكار-مامۆستا كە هەیانە لە كاتی پەروەردەیی كرداری، ئەمەش دەریدەخات كە ئاستی زانستی و تێڕوانین وتوانای بیركردنەوەی جیاوازی بڕوانامەی مامۆستایانی سەرپەرشتیاری و بەڕێوبەری قوتابخانەكان كاریگەری هەیە لە سەر جیاوازی پێوەری ئاستەنگە پیشەییەكان.

٤-١-٤ ئامانجی چوارەم: زانینی ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراکتیزەکردن و پیشنیارەکانی چارەسەرکردنیان لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەر قوتابخانەکانەوە بەپێی ساڵانی خزمەت.

بۆ زانینی جیاوازی نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتاخانەکان بەپێی بڕوانامە لە سەر پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، توێژەر شیکاری جیاوازی یەک ئاڕاستە (تحليل التباين الاحادی) (One Way Anova) بە کارهێنا، پشت بە بەستن بە بەرنامەی (spss) کە ئەنجامەکەی لە خشتەی ژمارە(٤-٤) ڕونکراوەتەوە.

خشتەی(٤-٤)

ئەنجامی شیکاری یەک ئاڕاستە (ANOVA) بۆ نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت بەپێی گۆڕاوی ساڵانی خزمەت

ANoVa						
	کۆی دوجاکان	نمرەی ئازاد	دوجای ناوەندی	F	بەهای بەڵگەداری	ئاستی بەڵگەدارێتی ٠،٠٥
لە نێوان گروپەکان	١٦٠٥،٤٨٥	٢	٨٢،٧٤٣	٤،١٢٦	٠،٠١٩	بەڵگەدارە
لە ناو گروپەکان	١٩٨٤٥،٥٠٥	١٠٢	١٩٤،٥٦٤			
گشتی	٢١٤٥٠،٩٩٠	١٠٤				

وەک بە خشتەی ژمارە (٤-٤) دا دەردەکەوێت، بەهای (F) (٤،١٢٦) و بەهای بەڵگەداری (٠،٠١٩) و نمرەی ئازاد یەکسانە بە (١٠٢) لە بەر ئەوەی بەهای بەڵگەداری (٠،٠١٩) ئەژمارکراو بچوکترە لە ئاستی بەڵگەدارێتی (٠،٠٥) بەم جۆرە دەردەکەوێت جیاوازی بەڵگەداری هەیە لە نێوان ناوەندی ژمێرەی نمرەکانی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەکان بەپێی ساڵانی خزمەت بۆ پێوەری ئاستەنگە پیشەییەکان لای خوێندکارانی کۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت، کە توێژەر پێی وایە بەشێک لە هۆکارەکەی ئەم ئەنجامەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەزمون و شارەزایی و توانا و لێهاتویەکانیان لە کاتی بەرکەوتەییان لەگەڵ خوێندکار-

مامۆستا له كاتی پەروەردەیی كرداری، كەواتا ساڵانی خزمەتی تاكەكانی نمونەی توێژینەوەكە كاریگەری هەیە لە سەر دەست نیشانكردنی ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت،

١-٥ دەرئەنجامەكان: Conclusions

لە بەر ڕۆشنایی ئەنجامەكانی توێژینەوەكە ئەم دەرئەنجامانە دەخەینەڕو:-

١-دەركەوت ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراكتیزەكردن لە ئاستێكی بەرزدایە.

٢-دەركەوت جیاواز ئاماری هەیە لە ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراكتیزەكردن بەپێی تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەكان.

٣-جیاوازی ئاماری هەیە لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەكان بۆ ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراكتیزەكردن بەپێی گۆڕاوی ڕەگەز(نێر و مێ).

٤-بونی جیاوازی ئاماری لە تێڕوانینی مامۆستایانی سەرپەرشتیار و بەڕێوبەری قوتابخانەكان بۆ ئاستەنگە پیشەییەكان لای خوێندكارانی كۆلێژی پەروەردەی بنەڕەت لە بابەتی بینین و پراكتیزەكردن بەپێی گۆڕاوی بڕوانامە (دبلۆم، بەكالۆریۆس، ماستەر، دكتۆرا).

٢-٥ ڕاسپاردەكان Recommendations

لە بەر ڕۆشنایی ئەنجامی توێژینەوەكە ئەم ڕاسپاردانە دەخەینەڕو:-

١-دانانی ڕێبەرێكی گشتگیر بۆ پەروەردەی كرداری (دليل التربية العملية) كە تێیدا پەیڕەو و ڕێساكان و قۆناغەكانی پەروەردەی كرداری تێدا بێت و ئەرك و مافەكانی لایەنی بەشدار بو لەخۆبگرێت.

٢-زیادكردنی ماوەی پەروەردەی كرداری و زیادكردنی بەشە وانەی هەفتانەی خوێندكار-مامۆستا.

٣-پێداچونەوە بە پرۆگرامی پەروەردەی كرداری و گرنگیدانی زیاتر بە بابەتەكانی ڕێگاكانی وانەوتنەوە و پێوانە و هەڵسەنگاندن و دەرونزانی پەروەردەی.

٤-گرنگی زیاتر بدرێت بە وانەی بینین (المشاهدة) پێشچونی خوێندكار-مامۆستا بۆ پەروەردەی كرداری بە مەبەستی بەدەستهێنانی شارەزایی و كارامەیی زیاتر.

٥-زیادکردنی سەردانی مامۆستای سەرپەرشتیار بۆ لای خوێندکار-مامۆستا و چالاککردنی ڕۆڵی لە پەروەردەی کرداریدا.

٣-٥ پێشنیارەکان Suggestions

١-ئەنجامدانی توێژینەوەی هاوشێوەی ئەم توێژینەوەیە، بەڵام لە سەر ئاستی هەرێمی کوردستان کە سەرجەم کۆلێژەکانی پەورەدەی بنەڕەت لەخۆبگرێت.

٢-ئەنجامدانی توێژینەوە بۆ هەڵسەنگاندنی ئەدای(کارامەیی) خوێندکار-مامۆستا لە ماوەی پەروەردەی کرداریدا.

٣-ئەنجامدانی توێژینەوەی هاوشێوەی ئەم توێژینەوەیە، لە تێڕوانینی مامۆستای هاوکار و خوێندکارانەوە.

٤-ئەنجامدانی توێژینەوە بۆ هەڵسەنگاندنی پرۆگرامەکانی خوێندن لە کۆلێژەکانی پەروەردەی بنەڕەت لە زانکۆکانی هەرێمی کوردستان لای خوێندکارانی قۆناغە جیاوازەکان.

Professional challenges among students of the College of Primary Education in the subject of (observation and teaching practice) and suggestions for their solution from the perspective of supervising teachers and school principals.

Ayoub Khosrow Nadir[1] - Aryan Fazil Kareem[2]

[1]Education Special Department, College of Education, University of Charmo, Kurdistan, Region Iraq.

[2] Social Sciences Department, College of Education, University of Sulaymaniyah, Sulaymaniyah, Kurdistan Region. Iraq.

Abstract

The aim of this research knows the professional obstacles among the students of the College of Basic Education in the views of the teachers and school principals, as well as to know the professional obstacles among students of the College of Basic Education.

For achieving the goals, the researcher used descriptive methods because it is possible with the nature of this studying. The consistencies of this research are preparing averages from the students' professional challenges in College of Basic Education. It consists of (46) topics, dividing on (9) parts. After Assurance of this average, it has done on a part of research. This part of the research consist of (70) supervisors in both College of Basic Education in Suleimani and Charmo university. (110) school managers in both West Suleimani and Chamchamal educational directorate to solve the collective Data and Statistics in this research. The researcher used (Spss) program for the all Data.

1- It is found that the professional obstacles among the students of the College of Primary Education in the subject of vision and practice are at a high level.
2- There is a statistical difference in the views of supervising teachers and school principals for professional obstacles among students of the College of Primary Education according to the gender variable (male and female).

3- There is a statistical difference in the views of supervising teachers and school principals for professional obstacles among students of the College of Primary Education in terms of vision and practice according to the variables of degrees (Diploma, Bachelor's, Master's, PHD).
4- There is a statistical difference in the views of supervising teachers and school principals for professional obstacles among students of the College of Primary Education according to the variable years of service.

Keywords: Professional Challenges, Practical Education, Students-Teachers, Supervisors, School Managers.

سەرچاوەکان:

باداوایی، سەردار عوسمان و شێخانی، عامرعەبدوڵلا(٢٠١٤)، ڕێگاکانی توێژینەوەی زانستی، چ٣، چاپخانەی هێڤی، هەولێر.

بۆکانی، صابر مصطفی(٢٠١٦)، میتۆدی توێژینەوەی زانستی، چ١، چاپخانەی چوارچرا، سلێمانی، هەرێمی کوردستان،

بۆکانی، صابر مصطفی(٢٠٢٠): میتۆدی توێژینەوەی زانستی،٢، چاپخانەی چوارچرا، سلێمانی، هەرێمی کوردستان.

سیوەیلی ئیدریس(٢٠١٩): مامۆستایی کارامە و وانەوتنەوەی سەرکەوتو، چ٣، چاپخانەی چوارچرا، سلێمانی.

ابوجابر، ماجد و بعارة، حسين(١٩٩٩): التربية العملية الميدانية لطلبة كلية العلوم التربوية، دار الضياء للنشر والتوزيع، الأردن.

أبوحلتم، شادى جمال(٢٠١٦): درجة ممارسة طلاب التربية العملية فى كليات التربية بالجامعات الفلسطينية لمهارات التدريس الفعال من وجهة نظر المشرفين, مجلة كلية التربية الاساسية للعلوم التربوية والأنسانية, عدد ٢٥، ص ٤٢-٦١، شباط ٢٠١٦.

ابولبدة، سعد(١٩٧٩): مبادء القياس النفسى و التقويم التربوى للطالب الجامعى، كلية التربية، ط١، مطبعة جمعية عمال المطابع التعاونية، عمان.

أمين،فردوس على(٢٠١٠)، المشكلات التى تواجه مطبقى قسم اللغة الكردية ومطبقاته فى كلية التربية-جامعة بغداد، مجلة كلية الاداب، العدد ٩٢، ص ص ٦٠٤-٦٣٧.

البغدادى، محمد رضا و البغدادى، هيام محمد رضا(٢٠٠٥): التدريس المصغر و التربية العملية الميدانية، الطبعة الثانية، مطبعة دار الفكر العربى، القاهرة.

جرادات، عزت و اخرون(٢٠٠٨): التدريس الفعال، ط١، مطبعة دار صفاء للنشر و التوزيع، عمان.

الجلبى، سوسن شاكر(٢٠٠٥): اساسيات بناء إلاختبارات والمقايس النفسية و التربوية ، ط١، دار رسلان للنشر والتوزيع، دمشق.

حزبون، جورجيت خليل يوسف(٢٠٠٨): مشكلات التربية العملية واليات حلها من وجهة نظر طلبة كليات التربية بالجامعات الفلسطينية واداراتها وى المعلمين المتعاونين فى المدارس الفلسطينية، رساله ماجستير، غير منشورة، جامعه القدس، فلسطين.

حمد، محمد مصطفى عبدالرحمن(٢٠٠٧): تصور مقترح لتطوير أداء مشرفى التربية العملية بكليات التربية بالجامعات الفلسطينية، رساله ماجستير، غير منشوره. كليه التربيه، الجامعة الاسلامية، غزة.

حمدان، محمد زياد(١٩٩٧)، التربية العملية للطلاب المعلمين – مفاهيمها وكفاياتها و تطبيقاته المدرسية، المطبعة دار التربية الحديثة، دمشق.

الحيلة، محمد محمود(٢٠٠٧): مهارات التدريس الصفى، ط٢، دار الميسرة للنشر و التوزيع، عمان. مجموعة اساتذة(٢٠٠٣): التربية والبناء الانسان المعاصر حلقات المؤتمر الوطنى الثامن عشر الإنماء، ط١، دار النهضة العربية، بيروت، لبنان.

دليل التربية العملية و التدريب(٢٠٠٣)، جامعه الفلسطين.

دليل التربية العملية، بدون مطبعه، كلية التربية، جامعة ٦ اكتوبر.

دمعة، مجيد ابراهيم(١٩٨٧): التطبيق العملى او التربية العملية فى التدريس، مجله حوليات كلية التربية، جامعة قطر، السنة الخامسة، العدد(٥).

دنيا،محمد طنطاوى (١٩٨٢): استراتيجيات تدريس المواد الاجتماعية، ط١، مكتبه الفلاح، الكويت.

رابح، حشانى(٢٠١٨): دور برنامج التربية العملية فى الاكتسابات المهارات التدريسية لدى طلبة معاهد علوم و تقنيات النشاطات البدنية والرياضية، اطروحه دكتوراء، غير منشوره، جامعه محمد خيضر-بسكرة.

راشد، على(٢٠٠٢): المعلم الناجح و مهاراته الأساسية، الكتاب الثالث، المطبعة دار الفكر العربى، خصائص المعلم العصرى- أدواره- الإشراف عليه- القاهرة.

زكرياء، مقليد و لخضر، طراد(٢٠٢٠): دور التربية العملية فى تحسين المهرات التدريسية لدى الطلبة المتربصين من وجهة نظر أستاذة المشرفين، دراسه ميدانية لبعض ثانويات ولاية بسكرة، جامعه محمد خيضر-بسكرة، الجزائر.

الزوبعي، عبدالجبار ابراهيم و محمد احمد غنام(١٩٨١): مناهج البحث في التربية، جزء الاول، بغداد.

سعد، محمود حسان (٢٠٠٧): التربيه العمليه بين النصريه والتطبيق، ط١، دار الفكره ناشرون و موزوعون. عمان، الاردن

سليم، احلام محمد طاهر(٢٠١٩): واقع التربية العملية فى الكلية التربية الاساسية جامعة دهوک من وجهة نظر تدريسى الجامعة و مدراء المدارس و سبل تطويرها، مجلة كلية التربية، جامعة المستنصرية، العدد الثانى، ص ٢٢٣-٢٤٤.

صلاح، لبيبة(٢٠٠٤): المعلم ونموه المهنى قبل الخدمة و فى أثنائها، ط١، المطبعة أزمنهة للنشر و التوزيع، الأردن.

عامر، طارق عبدالروؤف(٢٠٠٨): التربية العملية نظم معاصرة، ط١، المطبعة دار السحاب، القاهرة.

عبدالله، عبدالرحمن صالح(٢٠٠٤): التربية العملية ومكانتها فى البرنامج تربية العملية، ط٢، دار وائل للنشر والتوزيع، عمان الاردن.

عبدالله،على عبدالكريم الصفار(٢٠١٦)، المشكلات التى تواجة طلبة قسم العلوم التربوية والنفسية فى كلية التربية للعلوم الانساتية /جامعه ديالى إثنا مده التطبيق، جامعه ديالى، مجلة ديالى، العدد ٧١، ص ٣٩-٤٠٨.

عبدلله، محمد حمدان(٢٠٠٨): الفلسفة التربوية و دورهافى التنمية، ط١، دار كنوز المعرفةالعملية للنشر و التوزيع، الأردن، عمان.

العتيبى، منيره نايف بن ناصر(٢٠١٨): المشكلات التى تواجه طالبات التربية العملية بكلية التربية بالمزاحمية أپناء الفتره التدريب الميدانى، مجلة الجامعه اسلامية للدراسات التربويه والنفسية، مجله٢، العدد٢٧، جامعة الشقراء، مملكه العلربية السعودية، ص ص ٣٨٢-٤٠٧.

عطية، محسن على و الهاشمى، عبدالرحمن(٢٠٠٨): التربية العملية و تطبيقاتها فى اعداد معلم المستقبل، مطبعة دار المناهج للنشر و التوزيع، عمان، الاردن.

علام، صلاح الدين محمود(٢٠٠٧): القياس و التقويم التربوى و النفسى اساسياته و تطبيقاته و توجيهاته و المعاصره، ط١، دار الفكره العربى، القاهره.

على، صباح عبدالحكم محمد(٢٠٢٠): دليل التدريب الميدانى للطالب المعلم فى تخصصات النوعية، كلية التربية النوعية، جامعة المنوفية.

العنزي، سعود فرحان(٢٠١٥): المشكلات التي تواجة طلبة التربية العملية في جامعة الشقراء من وجهة نظر الطلبة المعلمين أنفسهم، مجلة كلية التربية الأساسية للعلوم التربوية و الأنسانية، جامعة بابل، العدد ٢٣، ص ٣-٢١.

القاسم، منصور بن محمد(٢٠١٠): دور مديرى المدارس فى تفعيل الإشراف التطويرى بالمدارس الحكومية فى المحافظة الجدة، كلية التربية جامعة أم القرى، رساله ماجستيرغير منشوره.

القطان، هانى على سليمان و الاخرون(٢٠١٩): الصعوبات التى تواجه طلبة التربية بكلية التربية الاساسية بفرعيها(بنين-بنات)فى دولة الكويت من وجهة نظرهم، مجله كليهة التربية بالمنطوره، مجلد ١٠٦، العدد١، (٣٠ابريل/نيسان ٢٠١٩) ص ٥٣٣-٥٧٠،

كشرود، عمار الطيب(٢٠٠٧): معجم المصطلحات الاحصائيه والمنهجيه فى العلوم الانسانيه والاجتماعيه، ط١، دار النهجه العربيه، البيروت.

اللقانى،أحمد والجمل، على(١٩٩٩): معجم المصطلحات التربوية المعرفة فى المناهج و طرق التدريس، ط٢، المطبعة عالم الكتب، القاهره.

مرعى، توفيق و مصطفى شريف(٢٠١٤): التربية العملية، مطبعه جامعة القدس المفتوحة، عمان، الاردن.

الموسوى، عبدالله(٢٠٠٥): الدليل التربية العملية، عالم الكتب الحديث، الأردن.